

VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE GEMEENTE DORDRECHT - DORDTSE DINSDAG, D.D. 23 mei 2023

Vergaderzaal 3

2 Initiatiefvoorstel Partij voor de Dieren - Beklim de CO2-prestatieladder

Voorzitter: De heer Portier
Raadsgriffier: Mevrouw Vermeulen
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:
Dhr. Van Ballegooijen (VVD)
Dhr. Droog (CU/SGP)
Dhr. Groenewege (Partij voor de Dieren)
Dhr. In 't Veld (VSP)
Dhr. Maroof (DENK)
Dhr. Van der Meer (GroenLinks)
Mevr. Nieuwland-van den Bosse (CU/SGP)
Dhr. Schalken-den Hartog (Beter Voor Dordt)
Mevr. Schnabel (PvdA)
Dhr. Tutupoly (Op Ons Eiland)
Mevr. Van Vugt-Roose (CDA)
Dhr. Wisse

Portefeuillehouders: wethouder T. de Jonge

Gasten:
Mevr. Peters (De BUCH)
Dhr. Sluis (VNG)

Ambtelijke ondersteuning:
Mevr. Van Dammen (beleidsadviseur Duurzame Stad)

De voorzitter: Goedenavond. Vandaag een beetje bijzondere bijeenkomst. Gedeeltelijk online, grotendeels fysiek, natuurlijk. Allereerst ook even welkom aan onze online gasten. De heer Koen Sluis van de VNG en mevrouw Jade Peters van De BUCH. Kunt u ons horen? Oké. Wij kunnen u ook horen. Dat is fijn. We bespreken vandaag het initiatiefvoorstel Beklim de CO2-prestatieladder, een initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren. Welkom om te beginnen aan de gasten en de ambtelijke ondersteuning. We gaan vandaag het initiatiefvoorstel bespreken. Komt er een pitch. Komt een verhaal van de heer Groenewege: waarom dit voorstel? En daarna zullen onze gasten beiden een pitch geven. Daarna is er de gelegenheid tot het stellen van vragen. En voordat we daartoe overgaan, doen we zoals gebruikelijk eerst een voorstelrondje. En dan begin ik aan mijn linkerhand.

Mevrouw De Jonge: Ja, dank u, voorzitter. Tanja de Jonge, wethouder.

Mevrouw Van Dammen: Christien van Dammen, beleidsadviseur Duurzame stad.

Mevrouw Nieuwland-Van den Bosse: Eline Nieuwland, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Franciske van Vugt, CDA Dordrecht.

De heer Van Pelt: Dirk van Pelt, Forum voor Democratie.

De heer Tutupoly: Op ons Eiland.

De heer Droog: André Droog, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Schnabel: Marije Schnabel, Partij van de Arbeid.

De heer Van Ballegooijen: Luca van Ballen gooien, Dordtse VVD.

De heer Schalken: David Schalken, Beter voor Dordt.

De heer Maroof: Maroof, DENK Dordrecht.

De heer In 't Veld: Richard In 't Veld, VSP.

De heer Bootsman: Nick Bootsman, GroenLinks Dordrecht.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke van der Meer, ook GroenLinks.

De heer Groenewege: Pieter Groenewege, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Vermeulen: En Laurette Vermeulen, commissiegriffier.

De voorzitter: En ik ben Ronald Portier, vandaag voorzitter. En dat gezegd hebbende, wil ik nu het woord geven aan de heer Groenewege, om het initiatiefvoorstel toe te lichten.

De heer Groenewege: Ja, dank u wel voorzitter. Ik wil het eigenlijk vrij kort houden, om ook veel ruimte over te laten voor de sprekers. Want ik heb het natuurlijk al tijdens de indiening op 11 april heel uitgebreid toegelicht. De kern van het verhaal gaat over de monitoring van het Dordtse klimaatbeleid. Hoe zorgen we er nou voor dat we weten dat het Dordtse klimaatbeleid op koers is om de doelen te halen? Dat we weten dat de maatregelen die we nemen in het Dordtse klimaatbeleid effectief zijn. Hoeveel CO₂-uitstoot die maatregelen besparen. En of we daarmee genoeg doen om het doel wat we als raad gezamenlijk hebben vastgesteld, te halen. Op dit moment is die monitoring nog niet in orde. Het college heeft in haar reactie op ons initiatiefvoorstel aangegeven te werken aan interne monitoring. Maar de kern van het initiatiefvoorstel is externe monitoring. Net zoals we nu doen bij het gemeentelijke financiële beleid. Dat je ook een onafhankelijke instantie laat beoordelen, op jaarlijkse basis, of het klimaatbeleid van de gemeente Dordrecht goed in elkaar steekt. En of het CO₂-managementsysteem van de gemeente goed in elkaar steekt. Net zoals het geldmanagementsysteem van de gemeente al jaarlijks wordt beoordeeld. Dat is de kern van het verhaal. En ik ben heel benieuwd naar de sprekers.

De voorzitter: Goed. Ja, insprekers is misschien niet helemaal dat goede woord. Maar dat maakt niet uit. Ik wil de heer Koen Sluis het woord geven om zijn pitch te doen. Daarna mevrouw Jade Peters. En ik verzoek de commissieleden om hun vragen even om te sparen tot zij het woord hebben gevoerd.

De heer Sluis: Helemaal goed. Allereerst dank voor de uitnodiging. Ik ben inderdaad Koen Sluis, actief als projectmanager in het CO2-reductieprogramma van de Vereniging van Nederlandse Gemeentes. Het programma heeft eigenlijk als doel om gemeentes te informeren en te inspireren. En ook voornamelijk om weg te helpen met de CO2-reductie in de eigen organisatie. En om zo invulling te kunnen geven aan de doelen van het klimaatakkoord, bijvoorbeeld die 55 procent CO2-reductie in 2030. Wat wij zien, is dat de CO2-prestatieladdermethodiek echt een goed instrument is om structureel te werken aan die CO2-reductie. En daarnaast vraag je natuurlijk als gemeente van je burgers en bedrijven om ook flinke stappen te nemen in verduurzaming. En die CO2-prestatieladder, daarmee laat je echt zien dat je serieus ermee bezig bent en op die manier het goede voorbeeld te geven. Wat we ook zien is dat gemeenten die dus met de CO2-prestatieladder aan de slag zijn gegaan, echt flinke stappen zetten in die CO2-reductie. Mooi is denk ik ook dat dit is bevestigd met een onderzoek dat is uitgevoerd door CE Delft, begin van vorig jaar. Waar ook onderzocht: wat zijn nou die effecten van de CO2-prestatieladder bij gemeentes? Ik denk dat het misschien ook nog goed is om Guilaine van SKAO, dus dat is eigenlijk de beheerder van de CO2-prestatieladder, die is vanavond helaas niet aanwezig. Die zou wat meer inhoudelijk vertellen over wat de CO2-prestatieladder precies inhoudt. Dus daar wil ik eigenlijk in het kort wat meer over vertellen. Want de CO2-prestatieladder kan je eigenlijk als gemeente op twee manieren inzetten. Enerzijds als aanbestedingsinstrument, waarbij je echt uitvraagt aan je leveranciers, of de partijen waar je inkoopt, om zo'n certificaat te behalen. En bijvoorbeeld in te zetten als een gunningscriterium. En wat ik op een gegeven moment zag op de website van SKAO is ook dat gemeente Dordrecht dat ook in sommige inkooptrajecten al toepast. Aan die andere manier, en dat is eigenlijk ook waar het vanavond over gaat, is om de methodiek en certificering te gebruiken voor de eigen organisatie, om de gemeentelijke organisatie te verduurzamen. Als je hiermee aan de slag gaat, als je voor een certificering gaat, dan zijn er een aantal stappen die je moet doorlopen. En eventjes wat volgens mij de belangrijkste vier stappen zijn, zou ik graag een korte toelichting op willen geven. Het begint natuurlijk met het creëren van het inzicht. Volgens mij is dat iets waar jullie ook al mee aan de slag zijn gegaan. Dus het insect creëren CO2-voetafdruk. Hoeveel stoot je nou uit als gemeente? Of als gemeentelijke organisatie, moet ik eigenlijk zeggen. Waarbij je natuurlijk kijkt naar je gebouwen, maar ook je wagenpark of de zakelijke reiskilometers van medewerkers. Stap twee is natuurlijk echt het stellen van een doel. Goed natuurlijk om dat te hangen aan bijvoorbeeld zo'n klimaatakkoord. Waarbij je in stap drie natuurlijk echt aan de slag gaat met het bepalen van welke acties moet je nou gaan doen. En bij het opstellen van zo'n actieplan is het natuurlijk niet de bedoeling dat je met gigantisch veel nieuwe acties komt, of per definitie met alleen maar nieuwe acties moet komen. Want vaak wat je ziet, en volgens mij is dat ook al zo bij de gemeente Dordrecht, zijn er al best wel wat acties gedefinieerd. Van wat moet je nou gaan doen om die CO2-uitstoot te gaan reduceren? Bijvoorbeeld op het gebied van vastgoed zal er waarschijnlijk wel een aantal acties zijn. Misschien ook nog op het gebied van mobiliteit. En zo'n CO2-prestatieladder die brengt dat eigenlijk allemaal mooi samen in een soort van paraplu. Zodat je eigenlijk een integraal verduurzamingsprogramma hebt. Waarbij je dan door middel van onze certificering dat eigenlijk ook jaarlijks extern laat verifiëren.

Om te kijken van: zijn wij nog steeds op de juiste weg die wij onszelf als doel hebben gesteld? Een andere belangrijke stap die ik ook nog als laatste wil benoemen, is dat stukje communicatie. De CO2-prestatieladder vraagt van je om intern, maar ook zeker extern te communiceren over je doelen, je resultaten en acties die je op het programma hebt staan. Om op die manier echt transparant te kunnen laten zien: wij als gemeente zijn deze stappen aan het nemen, of hebben deze plannen. Als laatste, goed om even te noemen denk ik, dat de CO2-prestatieladder natuurlijk verschillende tredes heeft. Zoals de naam ladder natuurlijk ook al zegt. Er zijn vijf tredes waarop je jezelf kan certificeren. Waarbij 5 het hoogste niveau is, en niveau 1 uiteraard het laagste. En het instapniveau is 3. Dus je ziet eigenlijk dat gemeentes die hiermee aan de slag gaan, beginnen bij niveau 3. En later dan nog bepalen of ze naar 4 of uiteindelijk 5 gaan. Momenteel zie je dat de meeste gemeentes wel op niveau 3 zitten, die zijn gecertificeerd. Om dit verhaal af te sluiten: ik denk dat de CO2-prestatieladdermethodiek echt een mooi instrument is om invulling te geven aan het klimaatakkoord. Structureel te werken aan het verlagen van die CO2-impact. En natuurlijk die voorbeeldrol vervullen die je als gemeente kan vervullen naar je burgers en bedrijven toe. Dus dat in het kort, om mee af te trappen

De voorzitter: Dank u wel voor uw toelichting. En dan wou ik nu het woord geven aan mevrouw Peters. Gaat uw gang.

Mevrouw Peters: Goedenavond allemaal ook. Dank je wel dat ik er iets over mag delen. Mijn naam is Jade, ik ben werkzaam bij Werkorganisatie de BUCH. Dat is de gemeenten Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo in Noord Holland. Wij zijn gecertificeerd sinds vorig jaar, 2022. En een paar maanden geleden ons tweede jaarcertificaat behaald op niveau 3. Ik zal heel even kort voorstellen wie ik dan verder ben. Ik kom uit het bedrijfsleven, eigenlijk uit de certificeringswereld, maar dan uit textiel en landbouw. En nu ben ik projectleider duurzame bedrijfsvoering bij de gemeenten. Dat houdt eigenlijk in dat ik me bezighoud met maatschappelijk verantwoord inkopen, de CO2-prestatieladder en draagvlak voor duurzaamheid. Ik kan verder vertellen over hoe het voor ons is, de CO2-prestatieladder. In eerste instantie was het de bedoeling dat we binnen een hele korte tijd onze CO2-inzicht zouden krijgen. Maar dit was eigenlijk toch wel wat meer werk dan wij dachten. Dus uiteindelijk heeft het best wel een tijd geduurd en er waren allemaal elke keer weer nieuwe personen. Dus het is wel heel belangrijk dat je in een keer doorpakt, want een standaard verandert ook. Dus je hebt dan nieuwe regels, of de cijfertjes veranderen qua de emissiefactor die je moet gebruiken. Dus dat is al een van de eerste zaken dat echt belangrijk is. Als je ervoor kiest, ga er dan in één keer voor en ga doorpakken. De reden dat wij hebben gekozen voor de CO2-prestatieladder, is voornamelijk om het goede voorbeeld te geven. Ons allemaal werken aan die klimaatdoelstellingen van het Rijk. En daarbij vragen we ook veel van inwoners en ondernemers. En door zelf gecertificeerd te zijn, laten wij ook zien dat wij gecommiteerd hiermee bezig zijn in de organisatie zelf. Daarnaast was het ook een tool voor ons om echt inzicht te krijgen van: waar staan we eigenlijk? En wat moeten we doen om te gaan reduceren? En voor ons was het best wel verrassend dat het een andere uitslag had dan we dachten. En dat is bijvoorbeeld, wij dachten dat het wagenpark, en ik spreek hier over drie jaar geleden, dat het wagenpark en zakelijk vervoer de meeste uitstoot zou hebben. En uiteindelijk was dat eigenlijk de gemeentelijk gebouwen. En op dat moment is er ook gekeken: oké, wat moeten we dan nu gaan doen om die gemeentelijke gebouwen te gaan verduurzamen? Door de CO2-prestatieladder zijn we ook andere maatregelen gaan nemen.

Bijvoorbeeld alle dieselloortuigen rijden zoveel mogelijk op HVO 100. Dat is duurzame diesel gemaakt van gft-afval onder andere. Dus niet meer op fossiele brandstoffen. Kopen wij GvO Nederlandse wind certificaten. Kopen we niet, maar ja dat hebben we, Nederlandse GvO. Dat houdt in dat we energie krijgen van windmolens uit Nederland. Doordat we gecertificeerd zijn op de CO2-prestatieladder moeten we intern en extern daarover communiceren. Dus het staat ook op de website wat onze uitstoot is, de acties die we doen. Dus het is eigenlijk een heel groot plaatje, waardoor je meer mensen daarin meeneemt. En wat daarin is gebeurd bijvoorbeeld, wij hebben best wel wat beleidsstukken die onlangs zijn goedgekeurd. Dat is onder andere de Circulaire economie en Klimaatadaptatie. En dan zie je bijvoorbeeld doordat door de CO2-prestatieladder moesten we ook een beetje draagvlak creëren. Want in principe moet de hele organisatie op de hoogte zijn. Wat dan de uitstoot is. Dus hoe ga je dan op een creatieve manier ervoor zorgen dat mensen er wel iets van afweten? Want het kan zijn dat tijdens de audit dat collega's worden geïnterviewd. En een stukje communicatie en draagvlak is wel een onderdeel van die hele CO2-prestatieladder. En daar kun je dan, als je niks hebt gedaan, dan kun je daar gewoon een afwijking op hebben. En dan kan het ook zo zijn dat je het certificaat niet haalt. Dus dat is dan een stok achter de deur van: oké, hoe gaan wij onze CO2 communiceren? Daardoor zijn er best wel mooie dingen ontstaan. Waardoor dus nu die beleidsstukken die er doorheen zijn gegaan, het wel makkelijker maakt om daar draagvlak voor te krijgen. Want we weten allemaal: Nederland circulair 2050. Hoe gaan we dat doen? En als er geen basis is van kennis, hoe ga je dan dat draagvlak creëren? Dus door die CO2-prestatieladder is er eigenlijk in die periode draagvlak gekomen überhaupt over de klimaatdoelstellingen.

De voorzitter: Dank je wel. Ja, het roept allemaal interessante vragen op. Maar die mag ik nu niet gaan stellen. Dus het woord is aan de commissieleden. Wie mag ik als eerste het woord geven? Ik zie de heer Van der Meer. Stelt u maar uw vraag.

De heer Van der Meer: Dank u wel, voorzitter. Interessante informatie. Ik snap een aantal dingen. Dat het stimulerend werkt om je erop te concentreren en dat het transparantie creëert. De vragen die ik heb, gaan vooral over: wat vergt het aan extra investering, om het maar even zo te zeggen. Hoeveel ambtelijke tijd, hoeveel geld? Maar vooral hoeveel ambtelijke tijd en energie moet er in gaan zitten om die certificatie te halen? En wat levert dat op in de zin van bijdrage aan de totale energietransitie? Want ik begrijp, deze certificatie is toch primair gericht op wat de eigen gemeentelijke organisatie bijdraagt. En dat is natuurlijk hartstikke belangrijk en dat moet gebeuren. Maar dat is denk ik maar een relatief klein percentage van de totale ambitie die we hebben. Dus hoeveel energie moeten we daaraan besteden ten opzichte van? Dat is een beetje mijn zoektocht. En jullie hebben daar ervaring mee, dus ik hoor daar graag iets over.

De voorzitter: Mevrouw Peters, u heeft dan misschien de meeste ervaring mee in de gemeente. En misschien kan de heer Sluis daarna nog wat zeggen over van hoe het precies zit met kosten voor het certificaat zelf. Mevrouw Peters, wilt u dan beginnen met een antwoord?

Mevrouw Peters: Ja, zeker. Qua FTE hangt het er vanaf in hoeveel begeleiding je krijgt van een adviesbureau. Je kan ervoor kiezen om het eigenlijk helemaal uit te gaan besteden. Dat zijn best wel veel organisaties die dat doen. En dan kost het je geen FTE, maar dan kost het je wat centen. Wij hebben ervoor gekozen om een eigenlijk beetje fiftyfifty te doen.

Dus dan heb je wel een adviesbureau aan je zij. Dat houdt dan in dat je alle formats krijgt. En zij doen de interne audit. En je mag allerlei vragen stellen. Ze stomen je eigenlijk klaar voor de externe audit. En ze zorgen er eigenlijk voor dat je niet de externe audit niet gaat halen. Maar voor de rest implementeer je eigenlijk alles zelf. Dus je moet wel die formats allemaal zelf invullen en alle data uit de hele organisatie gaan halen. En daarmee creëer je wel een gesprek binnen de gemeente. Dus je moet wel elke keer gaan vertellen: ik heb de energieafrekening nodig, want ik moet wel weten hoeveel stroom we hebben gebruikt, bijvoorbeeld. Ik zeg maar wat. En dat houdt dus in dat je in verschillende domeinen eigenlijk contact gaat krijgen met mensen die eigenlijk misschien over het algemeen niet echt denken over het klimaat. Dat is bijvoorbeeld juridische zaken, HR. Vooral die domeinen eigenlijk. Want je hebt bepaalde documenten nodig voor de CO2-prestatieladder. Qua investeren, daar kan Koen misschien beter wat over zeggen. Het kost ons best wel veel tijd. Maar dat is denk ik wel vrij uniek, want het zijn meteen vier gemeenten. En het is niet zo dat elke gemeente, was het maar zo, dat ze allemaal dezelfde energieleverancier hebben. Dus dat maakt het wel dat het voor ons best wel veel tijd kost. Laten we zeggen wat, 0,8 FTE voor drie maanden, ongeveer eerste jaar. Voor een gemeente, was dat. En het tweede jaar was het al wat makkelijker. Dit komt ook omdat we heel veel zelf hebben gedaan. De vraag over de energietransitie, in hoeverre dat dan de link heeft? Nou ja, uiteindelijk moeten wij allemaal 55 procent reduceren. En hiermee committeer je je eigenlijk, van: hoe gaan wij 55 procent realiseren? Want 'iedereen' zijn ook de gemeentelijk gebouwen en in het wagenpark, eigenlijk alles wat er omheen draait. Dus als jij daar geen inzicht in hebt ... Ja, dat hebben jullie wel. Dat had ik gezien, van 2019. Maar goed, als je dat alleen maar op die manier doet, dat interne, dan is er niet per een stok achter de deur om die hele communicatie daarbij te doen, intern en extern. Dat is de toegevoegde waarde. Daarnaast in de CO2-prestatieladder ben je ook verplicht om te noemen aan welk initiatief je meedoet in die hele energietransitie. Dus daarmee wordt het gelinkt. Je moet ook uiteindelijk, dat had ik ook gelezen dat jullie dat dit jaar moeten doen ... Dat kan Koen denk ik iets beter uitleggen, die energy deficiency, waar je aan moet voldoen. En als je de CO2-prestatieladder hebt, dan hoeft je die audit niet meer te doen. Want dan is de CO2-prestatieladder voldoende. Dus hoe dan ook krijg je een audit op je CO2.

De voorzitter: Dank je wel. Ja, mijnheer Sluis, er werd al een paar keer naar u verwezen. Aan u het woord.

De heer Sluis: Over de kosten. Inderdaad, zoals je aangaf, een extern adviesbureau wordt vaak ingeschakeld. Maar eventjes los van het adviesbureau: wat voor kosten komen er dan nog meer bij kijken? Dan heb je het over de afdracht aan SKAO, de beheerder van de CO2-prestatieladder. Mede afhankelijk van hoe groot je bent. Denk aan ongeveer twaalfhonderd euro, per jaar. En dan heb je ook nog de certificerende instelling. Ook afhankelijk van hoe groot je bent. Maar denk daarbij ongeveer aan zeventuizend euro per jaar. Wat krijg je daarvoor terug? Zeker voor die audit is het gewoon een hele, is het echt een stok achter de deur natuurlijk. Dus ik denk dat dat wel echt zijn waarde heeft. Ook omdat je, naast dat je natuurlijk wordt beoordeeld, is het ook weer een mooi soort stukje advies, of aanbeveling, die eruit voortkomen waar je mee verder kan. Maar dat zijn wel de kosten waar je aan moet denken, naast eventueel advies dat je inhuurt.

De voorzitter: Dank u wel. Lijkt mij duidelijk. Is deze vraag beantwoord, mijnheer Van der Meer?

De heer Van der Meer: Voorlopig wel eventjes.

De voorzitter: Ik zie de heer Tutupoly. Gaat uw gang.

De heer Tutupoly: Ja. Ik heb toch nog even een vraag daarover. Ik hoor u praten over energienota's en dergelijke, waar inzicht in verkregen moet worden. De 0,8 FTE. Maar ik neem aan dat die 0,8, dat zal dan denk ik in eerste instantie zijn voor het verkrijgen van het certificaat. Daarnaast zullen er denk ik ook nog handelingen verricht moeten worden, wat ook nog tijd in beslag gaat nemen. En ik vroeg me eigenlijk ook af, als je het hebt over zaken van: waar ga je dan op schieten, om bij te dragen? Ik zat mij even ook een beetje af te vragen hoe zich dat verhoudt eigenlijk op de gemeente hier. Omdat wij natuurlijk uiteindelijk richting een nieuw pand gaan. Wat natuurlijk ook eigentijds zal zijn. En dan vraag ik me eigenlijk af in hoeverre je dan, nu op dit moment, welke maatregelen je eigenlijk dan kan nemen, om bij te dragen. Want je kan natuurlijk tussentijds wel op bepaalde dingen gaan sturen. Maar goed, ik neem aan als je certificaat wilt behalen en wilt behouden, dan zal het denk ik om wat grotere maatregelen gaan. En ik vroeg me dan eigenlijk af, omdat ik hier vaker hoor over de energienota en dergelijke, hoe dat verhoudt met een nieuw pand, die gewoon eigentijds eigenlijk zal zijn. En binnen nu en twee jaar, anderhalf jaar betrokken zal worden.

De voorzitter: Ik weet niet of mensen inderdaad antwoord kunnen geven op iets wat heel specifiek voor onze gemeente speelt. Maar misschien kunt u er toch wat over zeggen, mevrouw Peters.

Mevrouw Peters: Nou, ik kan wel een voorbeeld geven. Want wij moesten ook een doelstelling maken over hoeveel CO2 je gaat reduceren dan in 2030. En om dan tot het doel te komen, dat was bij ons inderdaad ook zo, dat als er dan een zwembad helemaal wordt vernieuwd en in deze tijd, dan heb je doelstelling eigenlijk al gehaald. Dus dan kun je zeggen: dan hoeven we niks meer te doen, want we hebben die doelstelling gehaald. En dan is het eigenlijk belangrijk om te kijken naar die kerngetallen. Dat is voor ons ook nog een beetje iets nieuws van die kerngetallen. Dat het er niet alleen maar van afhangt omdat we een nieuw zwembad hebben, dat we dan voor de rest niks meer doen.

De voorzitter: Is uw vraag beantwoord mijnheer Tutupoly?

De heer Tutupoly: Misschien even een aanvullende vraag erop. Je hebt dat eventjes over het zwembad. En waar het mij eigenlijk om ging, is als je nu zal ik maar zeggen aan een certificaat gaat werken en binnen twee jaar betrek je een ander pand. Dan is even de vraag: wat ga je in die twee jaar dan eigenlijk doen? Want ik kan me zo voorstellen dat je dan niet gaat investeren in allerlei maatregelen om je energie misschien verder te reduceren. Terwijl we nu eigenlijk als gemeente, in dit geval, juist gekozen hebben voor een ander pand vanwege het hele slechte energielabel. Dus dan vraag ik me eigenlijk af in die tussentijd, als je dan aan zo'n certificaat wil gaan werken, valt er dan überhaupt wat echt te doen om een certificaat te halen? Of ben je daarmee eigenlijk geld over de balk aan het smijten, omdat het daarna onnodig wordt?

De voorzitter: Wilt u er nog wat over zeggen? Misschien nu de heer Sluis?

De heer Sluis: Ja. Wat denk ik belangrijk is om te weten, is dat ... Kijk, het behalen van het certificaat en het behouden van het certificaat is an sich niet gebaseerd op in hoeverre je CO2 reduceert. In die zin, het gaat erom dat je er bewust mee bezig bent. Dus als jij al nu het besluit neemt om over twee jaar naar een nieuw pand te gaan. En stel, theoretisch gezien, je CO2-uitstoot blijft de komende twee jaar gelijk, dan is dat niet zo dat leidt tot het niet behalen van het certificaat. En ik denk daarnaast, je hebt inderdaad je pand, waar je dingen mee kan doen. Maar daarnaast heb je toch ook nog je wagenpark, de zakelijke reizen van medewerkers, wat ook nog een knop is om aan te draaien. Dus er zijn nog andere gebieden waar je acties zou kunnen zoeken, als je zegt: op het gebouw hebben we momenteel niks om te verbeteren,

De voorzitter: Lijkt mij duidelijk. Andere vragen? Mijnheer Van der Meer, u krijgt de ruimte. Want ik zie verder weinig vragen.

De heer Van der Meer: Ik heb nog een andere vraag. Ik zit ook in de auditcommissie. En de accountant die het jaarverslag vaststelt, die zegt: nou, de gemeente moet ervan uitgaan dat, net als voor bedrijven geldt, dat er in de toekomst in het jaarverslag een duurzaamheidsparagraaf zal moeten zitten. Kunnen jullie iets zeggen over hoe zich dat verhoudt tot dit soort certificatie? Ik bedoel, ik verwacht daarvan dat dat ook een manier is om een zekere transparantie over het duurzaamheidsbeleid te creëren. Wel wat breder dan alleen CO2. Is daar iets over te zeggen?

De heer Sluis: Ja, zeker.

De voorzitter: Gaat uw gang, mijnheer Sluis.

De heer Sluis: Ik denk dat dat heel goed op elkaar aanhaakt. Inderdaad, die vereisten gaan ook over het rapporteren van allerlei milieu- en sociale activiteiten die je onderneemt als organisatie. En wat je ziet, is in die toekomstige eisen in ieder geval voor het bedrijfsleven is CO2 een belangrijk onderwerp waarover gerapporteerd moeten worden. Dus een CO2-prestatieladder bereidt je in die zin goed voor op dat soort toekomstige vereisen met betrekking tot milieurapportages die je met zekerheid als overheidsorganisatie ook moet gaan rapporteren.

De voorzitter: Dank. De heer Groenewege.

De heer Groenewege: Ja, ik had nog een vraag over iets wat het college zegt in de reactie op ons initiatiefvoorstel. Het college zegt dat ze al bezig zijn met het manifest duurzaam opdracht geven en inkopen, MVOI. En dat dat gelijk staat aan trede 4 of 5 van de CO2-prestatieladder. Is dat inderdaad het geval?

De voorzitter: Ik zie u schudden met uw hoofd, mevrouw Peters. Kunt u daar wat over zeggen?

Mevrouw Peters: Nou, nee. Ja, natuurlijk heeft het wel met elkaar te maken. Maar ten eerste gaat het over dat het vrij is. Ja, de MVOI. Je hebt een manifest ondertekend, maar er komt geen audit. Er gaat niet iemand kijken of je dat allemaal hebt uitgevoerd. En bij die niveau 4 wordt er wel op die manier naar gekeken. Daarnaast is het bij de MVOI, is een wat breder onderwerp. Dus er zit bijvoorbeeld diversiteit en sociale inclusief bij. En ook bijvoorbeeld circulaire economie. En dat is niet bij niveau 4 per se zo. En ik denk dat Koen iets meer kan vertellen over niveau vier.

De heer Sluis: Als ik mag aanvullen?

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Sluis: Ja, precies inderdaad wat je zegt, Jade. Het heeft zeker met elkaar te maken. Want bij niveau 4 en niveau 5, wat je dan gaat doen eigenlijk bij de CO₂-prestatieladder, is veel meer kijken naar de CO₂-impact van alles wat je inkoopt. En als je bij niveau 4 en 5 de CO₂-impact van je inkoopbeleid in kaart gaat brengen, dan ga je ook nadenken over: wat kan je nou doen? En hoe je dat nou kan doen, daar gaat het MVOI-manifest over. Dus eigenlijk, het maakt een beetje op elkaar aan. Maar het is niet hetzelfde.

De voorzitter: Ik zie een vraag van mevrouw Schnabel. Gaat uw gang.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Wat ik me afvroeg. Er zijn dus dan verschillende certificaten waarvoor je kunt kiezen, als ik het goed heb. Is het nou zo dat je per jaar dan hetzelfde bedrag blijft betalen? Of is het dat er extra kosten aan een hogere certificering komen kijken?

De voorzitter: Ja, mijnheer Sluis, wilt u daar wat over zeggen?

De heer Sluis: Ja, dat is niet per se zo. Tenminste, de afdracht aan SKAO die blijft hetzelfde, ongeacht het niveau waar je op certificeert. 3, 4, of 5 zijn de keuzes. Wellicht zou de audit bij niveau 4 en niveau 5 wat uitgebreider zijn, die gedaan wordt. En mogelijk dat daar wat extra kosten aan verbonden zitten. Dus in die zin, ze zitten waarschijnlijk voornamelijk in de externe audit, die iets hoger qua bedrag zou uitvallen.

De voorzitter: Vraag beantwoord? Ja. De heer Groenewege.

De heer Groenewege: Ja. Net kwam al die audit vanuit de European Energy Directive ter sprake. Die volgens mij gemeenten iedere vier jaar moeten laten uitvoeren. Is dat qua intensiteit en proces binnen de gemeentelijke organisatie vergelijkbaar met wat je moet doen voor de CO₂-prestatieladdercertificering? Of gaat dat verder, of minder ver?

De voorzitter: Wie kan daarop antwoord geven? Mevrouw Peters.

Mevrouw Peters: Ik heb die ervaring nog niet gehad. Ik werk pas twee jaar bij de werkorganisatie. En nu hoeven wij die andere audit niet te doen. Dus ik heb geen idee.

De voorzitter: Mijnheer Sluis.

De heer Sluis: ik er ook geen eerste hand-ervaring mee. Maar wat ik wel weet, is dat de EED in die zin iets minder uitgebreid is. Voornamelijk omdat je bij de CO₂-prestatieladder ook nog vereisten hebt op het gebied van bijvoorbeeld hoe je erover communiceert. En de EED die is puur gericht op: wat zijn je energiestromen? Nou, dat is ook bij de CO₂-prestatieladder zo. En wat is je plan? Dat als goed is ook bij EED het hetzelfde. Alleen dan bij de CO₂-prestatieladder wordt er ook gekeken naar dingen zoals: hoe communiceer je erover? In welke initiatieven neem je deel? Dus in die zin is de CO₂-prestatieladder iets uitgebreider, maar daar zit zeker een grote overlap.

De voorzitter: Dank u wel. Volgende. Wie mag ik het woord geven? Ja, mijnheer Wisse.

De heer Wisse: Ik heb even een vraagje over de kosten. Ik kan me voorstellen dat als je het op gaat starten, dat je inderdaad het eerste jaar dan een adviesbureau inschakelt. Maar mijn vraag is eigenlijk: als het eenmaal draait, en dan vervolgens hebben we die jaarlijkse audit die eraan komt, is dan ook de inzet van een adviesbureau nog noodzakelijk? Of ben je dan als organisatie zo ver dat je dat gewoon zelf allemaal kunt begeleiden? Dus dat je dan dat externe bureau niet meer nodig hebt.

Mevrouw Peters: Ik denk dat ik nu wel zonder extern bureau verder kan. Het enige wat wel prettig is, dat volgens mij om de drie jaar verandert die standaard. En zij zijn wel heel erg op de hoogte van de nieuwe ontwikkelingen over bijvoorbeeld soms worden de cijfertjes wel eens veranderd met de CO2-emissie. De CO2-emissie is een formule van wat de CO2-uitstoot is van bijvoorbeeld een liter benzine. Aan de hand daarvan is het wel fijn om een adviesbureau te hebben. Maar als er eigenlijk niks verandert, dan kun je eigenlijk wel zonder verder zonder adviesbureau.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zou zeggen: een standaard die ieder jaar verandert, is geen standaard. Maar goed, mevrouw Nieuwland-Van den Bossen, ik begreep dat u ook een vraag had.

Mevrouw Nieuwland-Van den Bosse: Ja, dank u wel. Bij certificering zie je vaak ook dat de waarde van het certificaat als het ware ook afhangt van het aantal deelnemers aan zo'n certificaat. Kunt u misschien iets meer vertellen over hoeveel deelnemende gemeenten er al zijn? En ook misschien iets over: zijn dat inderdaad de gemeenten die net zoals wij ook de stip op de horizon dichterbij hebben gezet?

De heer Sluis: Ja, de CO2-prestatieladder zelf is volgens mij nu ... Dan heb ik het even zeker niet over alleen gemeenten, bij zo'n twaalfhonderd organisaties in Nederland geïmplementeerd, of gecertificeerd. Volgens mij zitten ze nu op 28 gemeenten die zijn gecertificeerd. Even uit mijn hoofd. Kan ondertussen ook wel iets hoger zijn. Want er zijn best een aantal gemeenten bezig met het behalen van een certificaat. En daarnaast zie je ook dat andere overheidsorganisaties, zoals alle waterschappen zijn aan het certificeren. Rijksoverheid is er ook binnen verschillende onderdelen mee bezig. Uw tweede vraag ging natuurlijk over: zijn dat dan de wat ambitieuzere gemeenten, als ik het zo mag noemen? Dat zie je wel. Het zijn wel de gemeenten die inderdaad hun doelen wat ambitieuzer hebben gesteld. Of de doelstelling om eerder bijvoorbeeld tot een CO2-neutrale organisatie te komen. Je ziet wel dat dat de organisaties zijn, en gemeenten zijn die hiermee aan de slag zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Ik begreep dat de heer Van Vugt, dat u ook uw hand opgestoken had. Of niet? Mevrouw Van Vugt, mevrouw Van Vugt.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Sorry.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Mevrouw Van Vugt is het. Ik vroeg me even af, het manifest voor duurzaam op te geven inkopen, dus het MVOI, wordt eigenlijk ook gestimuleerd door de VNG. Waar ligt dan de voorkeur van de VNG? En op wat voor manier wordt dat gemonitord?

De heer Sluis: in die zin ligt er geen voorkeur. Ik denk dat ze beiden elkaar versterken. Omdat MVOI, waarbij je dus aan de slag kan met duurzaam inkopen ook een manier is om CO2 te reduceren. Wat de CO2-prestatieladder eigenlijk als doel heeft natuurlijk. Dus indien zin zijn er dingen die elkaar versterken. En heeft dat geen voorkeur? En even kijken, ik ben even kwijt wat het tweede deel van uw vraag was.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Het was het tweede deel was: door welke partijen wordt dat gemonitord? Moet de raad dat zelf in de gaten houden, of komen daar ook weer adviesbureaus bij?

De heer Sluis: Dat is eigenlijk precies hetzelfde bij de CO2-prestatieladder. De ene gemeente kiest daarvoor om een adviesbureau in hand te nemen en de andere die gaat er zelf mee aan de slag. En eigenlijk, het mooie bij het manifest is ook dat je daar ook verschillende ambitieniveaus hebt. Waarbij je zegt: op basis van onze kennis en onze capaciteit gaan we op een iets lager niveau zitten, waar wij het misschien wel zelf helemaal kunnen bolwerken. Terwijl de een ander zegt: we gaan nu met een adviesbureau in de hand om nog extra stappen te zetten.

De voorzitter: Is uw vraag beantwoord? Gaat uw gang.

De heer Van Ballegooijen: Voorzitter, mag ik ook een vraag stellen aan de indieners van het initiatiefvoorstel? Of zijn we nog niet op dat punt?

De voorzitter: We hebben tijd, dus gaat uw gang.

De heer Van Ballegooijen: Dank u wel, voorzitter. Nou, ik vroeg me namelijk af. In de directie van het college wordt aangegeven dat de kosten ongeveer op 70.000 moeten geschat worden per jaar. In het initiatiefvoorstel wordt dat wat lager ingeschat. Het lijkt erop dat dat voornamelijk komt omdat de interne capaciteit niet hoog genoeg is, daar daar extern voor moet worden ingehuurd. Dan hoor ik vanavond, vooral mevrouw Peters, dat een van de voornaamste winsten is dat je gedwongen wordt intern en extern te communiceren. Dan vraag ik me af: wat vinden de indieners bij monde van mijnheer Groenewege ervan dat er dan jaarlijks 60 tot 70.000 euro van het fonds dat we hebben gereserveerd voor energietransitie, uitgegeven wordt voornamelijk aan externe partijen en communicatiemiddelen? Zou u niet liever die middelen steken in daadwerkelijke maatregelen? Ik vraag me af hoe u die balans ziet.

De voorzitter: Mijnheer Groenewege.

De heer Groenewege: Ik vind dit geen technische vraag, ik vind dit een politieke vraag. Maar ik ga hem proberen technisch te beantwoorden. Die verschillende bedragen liggen eraan dat er een onderscheid is tussen de werkwijze van de CO2-prestatieladder en de certificering van de CO2-prestatieladder. Want de Partij voor de Dieren heeft al eerder schriftelijke vragen aan het college gesteld over de CO2-prestatieladder en in antwoord op die vraag heeft het college gezegd: we gaan aan de slag met de werkwijze, maar we laten ons niet certificeren. Nou, alle kosten die te maken hebben met de werkwijze van CO2-prestatieladder die schaaft de Partij voor de Dieren dus bij dat bestaande commitment van het college. En die schuiven we niet toe aan ons initiatiefvoorstel. Bij ons initiatiefvoorstel horen alleen de kosten die te maken hebben, de extra kosten die je maakt voor certificering.

En bijvoorbeeld een adviesbureau inhuren om die werkwijze te integreren in de gemeentelijke organisatie, of fte's toevoegen aan de gemeentelijke organisatie om aan de slag te gaan met die werkwijze, dat vinden wij iets wat hoort bij de commitment die het college al eerder heeft gemaakt. Dus de kosten ten opzichte van het verhaal wat de VVD houdt, zijn beperkter. En de winst is ook beperkter, want ons voorstel richt zich alleen op de certificering. En ik denk ook dat de meerwaarde van certificering meer is dan alleen de communicatie aanscherpen. Want we hebben het natuurlijk ook gehad over die audit en andere voordelen die u in het initiatiefvoorstel kunt lezen.

De voorzitter: Lijkt me een duidelijk antwoord. Had u nog een vervolgvraag? Het was een beetje politiek, maar mijnheer Van Ballegooijen, is uw vraag beantwoord? Goed, er kunnen dus ook vragen aan de initiatiefnemer gesteld worden. Bij voorkeur technisch of verduidelijking van het initiatiefvoorstel, et cetera. Of nog nieuwe vragen aan de aanwezige deskundigen. Ik zie. Ja, mijnheer Van der Meer, u bent een paar aan het woord geweest. Dus dan ga ik toch eerst weer naar iemand die één keer aan het woord geweest is. Mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Ik had een vraag ook aan mijnheer Groenewege. De horen inderdaad dat je verschillende niveaus hebt, of verschillende certificaten. Mijns inziens kon ik niet heel duidelijk teruglezen in het initiatiefvoorstel wat in ieder geval vanuit het initiatiefvoorstel dan het idee, of we ons op certificaat 3 inschrijven, of dat we naar 5 of 4 gaan. Ik weet niet of u daar iets...

De voorzitter: De heer Groenewege.

De heer Groenewege: Dank u wel. In het initiatiefvoorstel hebben wij wel opgenomen dat we voor niveau 3 gaan. Ook omdat je eigenlijk ziet, bij alle gemeenten, dat die voor minstens niveau 3 gaan. En niveau 1 en 2 zijn ook, als je het handboek leest, vrij beperkt. De eisen, daar heb ik eerder ook een vraag ontvangen van de heer Van der Meer van GroenLinks, hebben we niet heel expliciet in het initiatiefvoorstel opgenomen. Omdat dat best wel een heel verhaal is. Die staan allemaal in het handboek van de CO2-prestatieladder. Waar je nou precies aan moet voldoen bij iedere trede van certificering. En nou ja, stel je laat je certificeren op niveau 4. Dan moet je ook voldoen aan alle eisen voor niveaus 3, 2 en 1, natuurlijk. Dus dat is cumulatief. Maar voor die details zou ik u dus willen doorverwijzen naar dat handboek. Wij hebben gekozen voor niveau 3, omdat we dachten: dat is een goeie instapper voor de gemeente. Maar er zijn niet zo heel veel gemeenten die gaan voor niveaus 4 en 5. Daar moet je volgens mij ook best veel voor doen. Omdat je dan eigenlijk voor alles wat je inkoopt moet kijken wat de CO2-impact is. Dus wij wilden het eigenlijk binnen de gemeentelijke organisatie houden. Vandaar niveau 3.

De voorzitter: Dank u wel. Vraag beantwoord? Mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Als ik nog een kort ding mag aanvullen.

De voorzitter: Vooruit dan maar.

De heer Groenewege: Het kan natuurlijk zijn, dat als we eenmaal gecertificeerd zijn op niveau 3, dat wel de wens ontstaat op enig moment om een hoger certificeringsniveau te behalen. Maar goed, daar laten we alle ruimte voor. Maar daar willen we niet op voorsorteren in het initiatiefvoorstel.

De voorzitter: Die voelde ik al een beetje aankomen.

De heer Van der Meer: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik worstel een beetje met de precieze scheiding tussen technisch en politiek, in dit verband. En ik zal proberen uit te leggen waarom. Ik heb inderdaad die handleiding bekeken. Iets van zeventig pagina's of zo, met allemaal toelichtingen over de verschillende stappen. Hartstikke interessant. Maar dat gaf mij dus ook het gevoel van het is best een kluswerk. En voor een deel doen we dat al, zegt de heer Groenewege ook. Maar we voegen iets toe: dat is de audit en dat is de communicatie. Dat is eigenlijk wat we toe gaan voegen. Mijn puzzel is een beetje ... En dat gaat specifiek over CO2. Duurzaamheid heeft natuurlijk veel meer aspecten, onze klimaatdoelstelling is veel breder dan alleen de gemeentelijke organisatie. Dus hoe verhouden kosten en baten zich nu tot elkaar? Dat is eigenlijk mijn puzzel. En ik ben een beetje bang, maar misschien kan de indiener mij geruststellen, dat dit initiatief de focus heel erg naar die eigen organisatie terug toetrekt. Heel belangrijk natuurlijk. Dat moet ook gebeuren. Maar, het is net ook al even genoemd...

De voorzitter: We gaan nog niet naar een beoordeling toe, mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Als we niveau 3 gehaald hebben, dan zijn we klaar. En dat is natuurlijk niet zo, in het geheel. Hoe kijkt de indiener daar tegenaan?

De voorzitter: De heer Groenewege.

De heer Groenewege: Ingewikkelde vraag. Moet er even over nadenken, geloof ik. We krijgen de suggestie dat een van de sprekers erop reageert. Dat vind ik ook wel fijn. Want dan kan ik even nadenken over een antwoord.

De voorzitter: Mevrouw Peters, wilt u daar wat over zeggen? U heeft daar ervaring mee.

Mevrouw Peters: Ik moet heel even ook, de kern uit het verhaal even opnieuw op me nemen. Koen?

De voorzitter: Graag zonder komma's.

De heer Van der Meer: Nee, het is de focus op een specifiek onderdeel van de energietransitie. En houdt dat de aandacht voor die energietransitie als geheel voldoende in beeld? Of staren de ons blind op een onderdeelje daarvan? Dat is eigenlijk een beetje politieker geformuleerd, maar dat is eigenlijk mijn zorg.

Mevrouw Peters: Uit ervaring kan ik natuurlijk wel toevoegen dat dat bij ons niet het geval is. Want wij hebben eigenlijk een heel energieteam, die zich volledig richt op de energietransitie. En natuurlijk heb ik ook contact met mijn collega's van het energieteam over de energietransitie. En die vragen dan meer aan mijn data of zo. Maar bij ons zit het niet in de weg dat daar dan heel veel focus op ligt, op die CO2-prestatieladder. Als ik hiermee de vraag heb beantwoord?

De voorzitter: Misschien wil de heer Sluis hier ook nog iets over zeggen?

De heer Sluis: Ja. Misschien nog als aanvulling. Waar je in de CO2-prestatieladdermethodiek en in de certificering ook echt naar kijkt, is hoe jouw managementsysteem werkt. Hoe kom je in geval van doelen tot maatregelen, tot acties, en hoe reflecteer je daarop? Dat systeem die kan je breder trekken dan alleen CO2. Dus in die zin helpt de CO2-prestatieladder ook met het neerzetten van een systeem om te werken aan duurzaamheidsdoelstellingen. Waarbij je natuurlijk als gemeente zelf de invulling kunt geven om dat breder te trekken dan alleen CO2.

De voorzitter: Dank u wel. Ik voel dat we een beetje naar een afronding van de vragen gaan. Maar de heer Van Ballegooijen heeft toch nog een vraag. Gaat uw gang.

De heer Van Ballegooijen: Voorzitter, dank u wel. Ik heb zelfs een technische vraag dit keer. Die puur technisch is volgens mij. Mijnheer Groenewege mag mij verbeteren als ik het verkeerd heb. Hij is wel waarschijnlijk aan de wethouder gericht. Zou dat mogen?

De voorzitter: Van mij wel.

De heer Van Ballegooijen: Gelukkig maar. Mevrouw Schnabel vroeg net naar certificeringsniveau. Mijnheer Groenewege gaf aan dat niveau 3 in eerste instantie de inzet is. Ik vroeg me af, dat kon ik even niet zo gauw terugvinden in de reactie van het college. Dat certificeringsniveau 3 verschilt dat van de huidige doelstellingen die we ons gezet hebben? Zo ja, in positieve of in negatieve zin?

De voorzitter: Wethouder? Of misschien ambtelijke ondersteuning, kunt u daar antwoord op geven?

Mevrouw De Jonge: Ik ga een poging doen. Mogelijk word ik aangevuld. Kijk, wij hebben vanaf begin af aan gezegd: volgens mij zitten we met zijn alle hetzelfde doel na te streven. We willen allemaal het CO2 naar beneden gaan krijgen. Wat wij als college ook hebben gezegd: daar hebben we instrumenten voor nodig; gaan we maatregelen voor nemen. Die willen we nemen. Maar wij vinden zelf: als je naar dat gedachtegoed leeft, dat je niet per definitie gecertificeerd hoeft te worden. Dus in die zin denken wij niet in een niveau zoals de CO2-prestatieladder die kent. Als we dat zouden doen, zouden we inderdaad de lat veel hoger leggen. Omdat wij MVOI hebben omarmd. En als je kijkt wat je voor klimaat alleen al moet doen binnen MVOI, dan raak je al niveau 4 en 5 zelfs. Dat is ook die opmerking Groenewege net aan refereerde, van: hoe zit dat? Als je klimaat in MVOI oppakt en je gaat het echt uit vragen, dan zit je echt in de keten door te vragen, in inkopen en opdrachten. Dus ons streven is sowieso om een neerwaartse beweging in heel de CO2 van deze gemeente te krijgen. En dat vind ik belangrijker, dat we een tendens zien waar we aan werken, die naar ons doel gaat. Van de klimaatneutraal in 2040. Dan dat dat in stappen van niveaus gaat. Wij kunnen denk ik niet zonder meer zeggen of we nu al op niveau 3 zitten. We hebben laten zien wat we al een keer een geïnventariseerd hebben. Dat hebben we voor klimaatneutraal zelfs nog breder gedaan. We hebben ook heel de gemeente, de economietakken, de bouw takken en nog veel meer, al beetgepakt. Alles moet meegaan in die beweging, om CO2 gemeentelijk naar beneden te krijgen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik denk dat de vraag is beantwoord. Kunnen wij een beetje naar de vraag van of we dit gelijk naar de raad door laten gaan, of dat we nog een oordeelsvormende commissie willen? Wie kan ik daar van de commissieleden het woord over geven? Ik zie de heer Groenewege.

De heer Groenewege: Ik zou het heel vreemd vinden om dit naar de raad door te sturen. Ik denk dat het heel goed is om een oordeelsvormende commissie daarover te doen.

De voorzitter: Is er iemand die daar anders over denkt? Er is niemand die daar anders over denkt. Nou, dan zijn we heel snel klaar. We gaan dit ... Ah, politieke vragen. Ja, wil iemand een politieke vraag formuleren? Mijnheer '...' heeft een politieke vraag.

De heer ...: Ik wil dat best proberen. Maar men mag mij verbeteren als ik dat niet voldoende doe. De politieke vraag zou denk ik zijn: vinden wij als gemeenteraad dat certificering buiten de methodiek die al wordt toegepast, nodig is binnen onze doelstellingen op de regie transitie?

De voorzitter: Is dat een goede vraag? Kan iedereen zich daarin vinden? Ik zie duimpjes. Zijn er dissidenten? Ik vind hem goed.

De heer ...: Voelt u zich vrij om hem aan te scherpen.

De voorzitter: Het lijkt me dat we hier wel een oordeelsvormende commissie over kunnen doen. Dan dank ik de digitaal aangesloten heer Sluis en mevrouw Peters. Dank voor uw toelichting. Het was toch bijzonder weer, in het digitale tijdperk, om dat op deze manier zo te doen. En dat u er was. Dank ook alle commissieleden voor hun bijdragen en vragen. En wethouder, et cetera. En dan zijn we een keer op tijd klaar. Meer dan op tijd zelfs. Dus bij dezen sluit ik deze commissie. Dank u wel.

Mevrouw Peters: Dank u wel. Fijne avond.

De heer Sluis: Dank voor de uitnodiging. Fijne avond.

4. Initiatiefvoorstel Carnivoor? Geef het door!, fractie Partij voor de Dieren

Voorzitter: De heer Gündogdu
Raadsgriffier: Mevrouw Wepster
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:
Dhr. Van den Berg (CDA)
Mevr. Van Engelen (GroenLinks)
Dhr. Groenewege (Partij voor de Dieren)
Mevr. De Groot (Beter Voor Dordt)
Dhr. De Heer (CU/SGP)
Dhr. Den Heijer (VVD)
Dhr. Maroof (DENK)
Mevr. Pichel (FvD)
Dhr. Portier (SP)
Dhr. Schalken-den Hartog (Beter Voor Dordt)
Mevr. Schnabel (PvdA)
Dhr. De Vries (VSP)

Portefeuillehouders: wethouder C.C. van Benschop

De voorzitter: Beste collega's, een goedenavond. Van harte welkom bij deze commissie. Ja. We hebben niet een al te grote bezetting vanavond. Maar dat gaan we zo straks bekijken. In ieder geval van harte welkom. We gaan het vanavond hebben over een initiatiefvoorstel van Partij voor de Dieren. Carnivoor? Geef het door! Maar alvorens wij beginnen, wil ik in ieder geval de kijkers thuis bedanken dat ze vanavond de tijd nemen om naar deze vergadering te kijken. Uiteraard het publiek op de tribune en de pers, natuurlijk. Die er volgens mij niet bij aanwezig is vanavond. Toch welkom. Collega's, voor de notulen en het verslag zou ik jullie graag willen vragen om even jullie namen en partijnamen te noemen. En dan wil ik bij de heer De Heer beginnen.

De heer De Heer: Robert de Heer van de ChristenUnie/SGP.

De heer Den Heijer: Rolin den Heijer van de Dordtse VVD.

De heer Van den Berg: Elco van den Berg van het CDA Dordrecht.

Mevrouw Pichel: En Ruby Pichel van Forum voor Democratie.

De heer De Vries: André de Vries van de VSP.

Mevrouw Schnabel: Marije Schnabel, Partij van de Arbeid.

Mevrouw De Groot: Megan de Groot, Beter Voor Dordt.

De heer Schalken-den Hartog: David Schalken, Beter Voor Dordt.

De heer Maroof: Maroof, DENK Dordrecht.

De heer Groenewege: Pieter Groenewege, Partij voor de Dieren.

De heer Portier: Ronald Portier, SP.

De voorzitter: Anneloes Wepster, raadsgriffier.

Mevrouw Van Engelen: Yara van Engelen, GroenLinks Dordrecht.

De voorzitter: En uw voorzitter, Aydin Gündogdu, voor vanavond. Het valt mij op dat er geen portefeuillehouder vanavond aanwezig is. Ik kijk even mevrouw de griffier aan.

Mevrouw Wepster: Voorzitter, ik denk dat dat wethouder Van Benschop nog in vergaderzaal 1 zit, omdat die vergadering wat uitliep.

De voorzitter: Nou, in ieder geval denk ik dat het verstandig is dat gaan beginnen. En dan sluit de portefeuillehouder straks aan. Beste collega's, we hebben sinds deze week ook een nieuw vergadermodel. Misschien te zwaar, een vergadermodel. Maar in ieder geval straks krijgen jullie de gelegenheid om met elkaar een eerste termijn te voeren en ook debat met elkaar aan te gaan. Let op dat je niet al te veel tijd neemt, want daar respect voor ook andere andermans meningen. Dat is natuurlijk ook wel belangrijk.

We willen zoveel mogelijk geluiden horen. Daarnaast is het zo dat ... Van harte welkom, portefeuillehouder Van Benschop.

Mevrouw Van Benschop: Sorry.

De voorzitter: In ieder geval, vervolgens is er de ruimte voor de initiatiefnemer, indiener om een eerste reactie te geven. Vervolgens een reactie van het college. En dan vervolgens gaan we een tweede termijn, waarbij u een standpunt inneemt en waarbij we dus ook vaststellen wat we met dit initiatiefvoorstel gaan doen. Het is een oordeelsvormende vergadering. Ik wil starten door de initiatiefindieners kort het woord te geven, zodat ze een toelichting kunnen geven op hun initiatief.

De heer Groenewege: Dank u wel, voorzitter. Ja, spannend voor de Partij voor de Dieren, ons eerste initiatiefvoorstel wat nu besproken wordt. Onze initiatiefnemer zit ook in het publiek, Danielle Vol. Pas afgetreden, maar wel belangstellend. Toen ik raadslid werd, kreeg ik een vragenlijst onder mijn neus gedrukt met de vraag: heb je dieetwensen? En de opties waren plantaardig, vegetarisch, halal. Maar vlees is geen dieetwens bij de gemeente. Dus dat is best een vreemd systeem. De onduurzame keuze is zeg maar de standaard. En voor de duurzame keuze, plantaardig, moet je de meeste moeite doen. En hoogleraar gedragseconomie Henriette Prast die was eerst senator voor D66, is het nu voor de Partij voor de Dieren, die vond dat ook vreemd. Die heeft dus het concept 'Carnivoor? Geef het door!' bedacht. Waarbij eigenlijk de keuze omdraait. De standaard keuze, als je geen keuze maakt, is de duurzaamste keuze, namelijk plantaardig. En voor al het andere moet je een dieetwens doorgeven. Maar het mooie van dat systeem is dat de keuzevrijheid exact hetzelfde blijft als wat die nu is. Je draait alleen de norm om. En nou daar hebben wij als Partij voor de Dieren een initiatiefvoorstel over ingediend, om dat in te voeren binnen de gemeentelijke organisatie. Waar we het vandaag over hebben. Ik wil ook héél kort reageren op de reactie van het college als dat mag.

De voorzitter: Zou u dat voor uw termijn kunnen bewaren?

De heer Groenewege: Nee, dat is ook goed. Zeker.

De voorzitter: Want ik wil nu voorstellen om een eerste duiding te geven op dit initiatiefvoorstel. En u mag met elkaar in debat gaan dus. En vervolgens krijgt u natuurlijk wel de ruimte om vragen te beantwoorden. En ook het college uiteraard. Nou, u heeft kennis genomen van dit initiatiefvoorstel. Ik ben graag benieuwd wat u wilt inbrengen. Mijnheer Portier.

De heer Portier: Heuglijk initiatief. Sowieso heuglijk dat er wederom een initiatief ligt. Ik had een aantal bedenkingen bij het voorstel. Die zal ik even toelichten. Om te beginnen zou het volgens mij 'Omnivoor? Geef het door!' moeten zijn. Want ook degenen die wel vlees eten, eten niet alleen maar vlees. Het principe dat je doorgeeft of je óók vlees wilt eten, daar kan ik mij op zich in vinden. Dus dat dat inderdaad de standaard wordt. "Waarom niet?", zou ik haast zeggen. Waar ik een beetje iets mee heb, is: het voorstel zou wat mij betreft uitgebreider mogen. Waarom alleen maar bij bijeenkomsten die de gemeente organiseert? Waarom ook niet organisaties waar we mee samenwerken, het standaardbeleid voor wat er te eten is in kantines en andere plekken waar eten aangeboden wordt? En daarnaast, voor zover er gekozen wordt voor ook vlees eten, omnivoor, waarom dan niet eisen stellen aan het soort vlees dat gepresenteerd wordt?

Dat het in ieder geval niet uit de bio-industrie afkomstig is, maar bij voorkeur biologisch. Dus wat mij betreft, zou eigenlijk het voorstel uitgebreider kunnen dan dat het nu is. Dat is in ieder geval mijn eerste reactie.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van Engelen.

Mevrouw Van Engelen: Dank u wel. Ondanks de nieuwe regels over het eerste termijn zal ik het in de oude glorie toch een beetje kort houden. Wij zijn het helemaal eens met het initiatiefvoorstel. En het bewijs daarvoor staat ook geschreven. Het initiatiefvoorstel, ik zal niet alle feiten hier gaan herhalen, maar het heeft zó'n positieve invloed op het milieu. En er staat in ons collegeakkoord natuurlijk ook dat we in 2040 klimaatneutraal willen zijn. En volgens ons draagt dit er heel erg aan bij. En ik was een beetje huiverig om voor te stellen "Nou, het mag wel wat uitgebreider.", maar de heer Portier die doet het gewoon. Dus dan kan ik bij dezen zeggen dat ik het er zeker mee eens ben, dat we het verder uit kunnen breiden naar ook andere ... sorry, niet evenementen, maar georganiseerde momenten. Maak ik er maar eventjes van, kan het woord niet vinden. En zeker ook het eisen stellen aan het soort vlees. Daar kan ik ook helemaal achterstaan.

De voorzitter: Mooi, dank u wel. Mijnheer De Heer.

De heer De Heer: Ja, voorzitter, dank u wel. We hebben er in de fractie een mooi gesprek over gehad, dus ik zal hem iets uitgebreider insteken in eerste instantie. Dank voor het initiatiefvoorstel, heel duidelijk en goed, zorgvuldig opgeleverd. Een prikkelend voorstel ook, dat thuis meteen leuke gesprekken opleverde met mijn vegetarische vrouw. Los van haar persoonlijke mening zie ik maar al te vaak haar ongemak, wanneer er voor de zoveelste keer niets vegetarisch aanwezig is bij een gezamenlijke maaltijd. Met plaatsvervangende schaamte werk ik dan een dikke hamburger naar binnen, terwijl zich zij zeg maar stort op de komkommerschijfjes en de stokbrood met kruidenboter. Een argument om voor dit voorstel te stemmen zou kunnen zijn, om het veganistische eten uit de marge te halen. En tegelijkertijd besef ik me dan, dat dit voorstel ook toch een nieuwe groep voor een deel in diezelfde marge misschien zet, de niet-plantaardige eters. Vandaar ook wel onze vraag of dit voorstel niet een nieuwe vorm van die ongelijkheid ook creëert? Een ander argument is het klimaat en de voorbeeldrol die we als gemeente hebben. Nou, dat is uitstekend. Want die ambitie halen om klimaatneutraal te zijn in 2040, dat gaat niet vanzelf. Dat begrijpen wij. Tegelijkertijd is het de vraag, hoeveel minder vlees er nu echt zal worden gegeten als vleeseters nog steeds hun wensen kunnen aangeven. Sterker nog, als ik zoals het voorstel beschrijft nu zou moeten aangeven of ik morgen vlees zou willen eten of plantaardig, als ik niets invul, dan zou ik zomaar vlees invullen. Gewoon omdat dat voor mij de bekende veilige weg op dit moment is. En dit terwijl als beide aanwezig zijn ik zomaar glurend op het bord van de buurman, zou kunnen kiezen voor de plantaardige keuze. Dus in hoeverre het echt winst oplevert qua vlees reductie, is wat ons betreft nog maar de vraag. Nou, u mag van onze fractie verwachten, dat we scherp zijn op schepping en op rentmeesterschap ervan. We vinden het voorstel dan ook bijzonder sympathiek. Toch zijn we nog niet helemaal overtuigd. Deels wat betreft dus die nettowinst van vleesproductie.

Maar ook deels dus dat we vooral liever zien, dat we allemaal kiezen voor een situatie waarin zowel carnivoren, vlees, vegetariërs en veganisten allemaal diezelfde keuze hebben. Dus wat ons betreft dus heel redelijk dat vlees en vis op verzoek wordt, maar dan ook samen met de wensen van onze wel gewaardeerde plantaardige medemens. Dank u wel.

Mevrouw Van Engelen: Voorzitter?

De voorzitter: Er is een vraag van mevrouw Van Engelen.

Mevrouw Van Engelen: Het voelt een beetje onwennig in het eerste termijn, maar het mag nu. We vragen aan de heer De Heer, voorzitter. Want nu werken we met een systeem waar we er, de catering ervan uit kan gaan, oh, waarschijnlijk eet een groter deel of iedereen vlees, we zetten heel veel vlees neer. En aan het eind van de dag moet heel veel vlees worden weggegooid. Als we, want het heeft hele nadelige gevolgen voor het milieu, is zonde. Meer dan groenten die worden weggegooid, wat ook zonde is. Als we een beeld hebben van hoeveel mensen die avond vlees wenst te eten, zullen we waarschijnlijk een sterke reductie zien in het vleesafval aan het eind van de avond. Hoe ziet u dit?

De voorzitter: Mijnheer De Heer.

De heer De Heer: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk inderdaad, dat dat ook heel terecht is. We zien dat natuurlijk ook op de Dordtse Dinsdag als wij met elkaar samen eten, dan zou ik het ook bijzonder zonde vinden als we inderdaad veel vlees moeten weggooiden. Dus ik denk dat het heel goed is, dat we sowieso zien dat de markt ook die kant op beweegt. Dat we gaandeweg zien en dat neem ik aan voor cateraars ook, want die willen ook niet meer duur vlees inkopen dan nodig is, dan dat er behoefte is. Dus dat we sowieso zien, dat we die kant op bewegen. Dat langzaam maar zeker het veganistische, vegetarische eten ook steeds meer die markt overneemt. En dan neem ik aan, dat ook de aanbieders van horeca en van cateraars dat gaandeweg ook over gaan nemen. En wat mij betreft gaan we dan inderdaad ook sturen op cateraars, dat ze toch vooral niet te veel inkopen. Maar toch ja, liever dat ik heb dan ook nog, dat iemand eerder net misgrijpt dan dat we flink over hebben. Maar dat is een andere aanpak van dit probleem dan dit voorstel voorstelt.

De voorzitter: Ik zie een aanvullend van mevrouw Van Engelen.

Mevrouw Van Engelen: Ja, voorzitter. Vraag me af, wat is precies het voorstel van mijnheer De Heer als het niet is, dat mensen aangeven of ze vlees willen of niet? Hoe gaat hij dan die aantallen in de gaten houden van hoeveel vlees we moeten serveren?

De voorzitter: Mijnheer De Heer.

De heer De Heer: Ja, ik ga die aantallen niet voorstellen. Maar ik ga ervan uit dat cateraars omdat dit hun werk is, omdat ze dag, dagelijks eten bereiden en ook weten wat er ongeveer overblijft, dat daar toch op gestuurd zal worden.

Ze zullen nu ook, niet eens omdat het wordt aangegeven of vooraf wordt doorgegeven, veel meer veganistisch en vegetarisch standaard aanbieden dan vijf jaar geleden. Dus ik neem aan, dat dat gaandeweg ook de goede kant op beweegt, want dat vinden we ook een positieve ontwikkeling.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Mijnheer Den Heijer en daarna mevrouw Schnabel.

De heer Den Heijer: Ja, dank, voorzitter. Eerst een persoonlijke noot. Indiener zit hier op de tribune. Dat is altijd mooi inderdaad als collega's van ons een initiatiefvoorstel indienen. En zeker als iemand al om persoonlijke omstandigheden ervoor gekozen heeft om geen raadslid meer te zijn, toch hier weer zit, is dat gewoon alleen maar hartstikke mooi. Complimenten voor mevrouw Vol. Dan naar de inhoud, want daar zitten we hier voor met zijn allen. En ja, nu bent u misschien bang, dat hier een VVD'er zit die het heel jammer vindt dat zijn bitterbal afgepakt gaat worden. Maar ik wil hier toch ook een ander perspectief schetsen, want het is niet zozeer de bitterbal die afgepakt wordt. Maar als we met dit voorstel instemmen, dan gaat het gewoon gebeuren. Als we bewoners of geïnteresseerden ontvangen en ze iets aan willen bieden, dan zou een broodje kaas of een glas melk, zou ook niet mogen. Ja, dat, daarvan zeggen wij als VVD, dit vinden we toch wel een beetje, beetje doorslaan met zijn allen. Dus wij staan eigenlijk helemaal niet zo positief tegenover het initiatiefvoorstel door de omdraaiing.

De voorzitter: Mijnheer Den Heijer, mevrouw Schnabel heeft een vraag aan u.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel voorzitter. Nou ja, je hebt tegenwoordig natuurlijk ook soja kaas en er zijn allerlei ontwikkelingen in en je hebt soja melk. Dus in principe omdat dat natuurlijk ja, omdat je dat verschil bijna niet meer merkt, hoe kijkt u daar dan tegenaan als je dat zou aanbieden aan externen?

De voorzitter: Mijnheer Den Heijer.

De heer Den Heijer: Nou, er zijn enkele punten waar, waarin ik dan nog steeds daar mijn twijfels over heb. Is eigenlijk het punt wat ik ook net wilde schetsen is, door te zeggen dat je volledige keuzevrijheid biedt door het nu om te draaien, beperk je volgens mij juist de keuzevrijheid voor de allergrootste groep. Wat de allergrootste groep wil, helemaal geen broodje kaas van sojabonen. Tegelijkertijd is de allergrootste groep ook meer geld kwijt. Want ik lees terug dat het tien procent extra kost om die catering dan op die manier ook op te tuigen, is het ook duurder voor die personen en gaat het onze gemeente ook meer geld kosten. Ik vind als je die twee zaken naast elkaar afweegt, vindt mijn fractie dat echt een beetje doorslaan.

Mevrouw Van Engelen: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Van Engelen.

Mevrouw Van Engelen: Ja, even een vraag stellen, via de voorzitter natuurlijk, aan de heer Den Heijer. Want ik las in het initiatiefvoorstel: 'wel zijn er positieve financiële consequenties, gezien de goedkoopste vleesopvolgers minder kosten dan de goedkoopste vleesproducten.' En hier, u heeft het natuurlijk ook over zuivelproducten, maar waar komt die, u had het over tien, de heer Den Heijer had het over tien procent, waar kwam die vandaan?

De voorzitter: Mijnheer Den Heijer.

De heer Den Heijer: Nou, de verwijzing naar de reactie van het college. Nou, wat daarbij ook nog het punt is wat van zorg is bij de VVD is, dat ook, het ook veel meer registratie kost om dit ook allemaal bij te houden. Dus het is ook bureaukraat, bureaucratisch gezien zou dat ook nog meer kunnen kosten dan de tien procent die er nu staat.

Mevrouw Van Engelen: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Van Engelen heeft een vraag.

Mevrouw Van Engelen: Ja, in hoeverre verschilt registratie die we dan moeten doen tot de registratie die we nu moeten doen voor veganisten en vegetariërs, mensen met een glutenallergie en dergelijke?

De voorzitter: Heeft u daar een antwoord op, mijnheer Den Heijer?

De heer Den Heijer: Ja, dat is, bij dit debat was ik eigenlijk al bang voor, dat we erg veel de details ingaan. Dat is eigenlijk al de tweede keer dat mevrouw Van Engelen dat van een collega verlangt. Maar als we, ik daar een antwoord op zou willen geven is, dat je dus nu voor een grote groep hè met cateraars kunt inschatten wat ongeveer gegeten zou kunnen worden. En volgens mij wordt niet aan de voorkant bij iedereen altijd gevraagd wat ze willen eten, maar maken we, soms maken cateraars wat mijn collega hiernaast ook zegt, ook een inschatting. Dat lijkt me volgens mij ook erg gezond. Dat lijkt me ook erg ongezond, als wij als politici ons op dat detailniveau gaan begeven. Nou, dan heb ik nog een aantal andere bedenkingen. Ja, dat is eerder ook al door mijnheer De Heer gezegd, is ook wat is dan daadwerkelijk het effect op milieu en klimaat wat we hiermee sorteren? Want dat is toch een van de belangrijkste lijnen die in het stuk genoemd wordt als doel. Nou, ben ik benieuwd hoe de initiatiefnemer daar misschien cijfers over heeft, wat meer duiding op kan geven. En wat ik zelf ook een hele interessante vond in het leiderschap naar onze stad toe, het goede voorbeeld geven. Dat wij notabene de beroepsgroep zijn die het moeilijkst eigenlijk het minst, gewaardeerd wordt, minst vertrouwd worden. En dat als wij hier op het stadskantoor met zijn allen vegan en kaas op boterhammetjes eten dan ja, dan zullen ze in Crabbehof en Krispijn denken, het leven wordt allemaal anders en beter. Ja, ik heb, wij hebben ons, echt onze ernstige bedenkingen bij. Nou, ook het tempo vinden we ook echt met zevenmijlslarzen gaan. Die initiatiefnemers kiezen er niet voor om biologisch te starten of vegetarisch. Nee, het moet gelijk plantaardig, dus vegan. Ja, dat levert ook bij de VVD ook wat weerstand op.

Want uiteindelijk als je dit misschien zou moeten willen, dan heb ik een aantal redenen gegeven waar we ons bedenkingen bij hebben, maar dan zou het ook stap voor stap moeten zijn. Reactie van het college nemen we voor kennisgeving aan, zien ook geen noodzaak om dat over te nemen. En tot zover de inbreng namens mijn fractie die kritisch is.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Den Heijer. Mevrouw Schnabel, u krijgt het woord.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Nou ja, om kort te zijn, wij staan positief ten opzichte van het initiatiefvoorstel. En we ondersteunen het idee inderdaad, om van tevoren aan te geven wat je wens is qua vlees of vis. We vragen ons wel af, kan de huidige leverancier ook aan deze wensen voldoen? Ja, en voor de rest even ook nog in aanvulling op de extra kosten. Wat in het initiatiefvoorstel stond, is dat de verwachte stijging van de kosten opgevangen wordt binnen de bandbreedte van het huidige budget. Dus in principe is het niet duurder dan dat het nu is. Dus dat is onze reactie.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schnabel. Ik zag een hand van mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Dat klopt, voorzitter. Ik zou graag mijn bijdrage willen doen als dat mag? Voorzitter, dank aan Partij voor de Dieren voor dit initiatiefvoorstel. Het is duidelijk aan dit mooie boekje, dat er heel veel zorg en aandacht aan is besteed. In de tijd dat ik nog werkzaam was in de branche medische apparatuur, kwam ik regelmatig op congressen waar de lunch altijd door een cateraar werd verzorgd. Op een bepaald moment was er een congresorganisatie die naast de reguliere broodjes en kroketten ook een vegan buffet had verzorgd. Nou, dat zag er fantastisch uit en vele congresgangers, die maakten graag gebruik van dit heerlijke, creatieve buffet. Om die reden werd het vegan buffet dus steeds populairder op dit congres. En de broodjes kroket verdwenen niet, maar je zag wel een hele positieve stimulans richting de nieuwe hapjes, om ze zo maar te noemen. Een paar punten van aandacht wat ons betreft aan dit initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren en dat is, dat in het voorstel wordt aangegeven, dat het kiezen voor standaard plantaardig het goede voorbeeld is wat de gemeenteraad dan geeft aan onze inwoners. Mijn vraag is dan: Vanuit welke superioriteit kunnen wij toestaan dat de Partij voor de Dieren gaat bepalen wat dus het goeie voorbeeld is? Er zijn mensen op de wereld, in deze gemeente en wellicht ook in deze raad die een voorbeeld nemen aan het verhaal dat Jezus water veranderde in wijn. En die daardoor het drinken van wijn goedkeuren, een gewoonte die onze islamitische bewoners misschien niet eigen maken. Er zijn ook mensen die een voorbeeld nemen aan het offeren van dieren en halal slachten als de gouden standaard zien. Wie zegt dat dat niet het voorbeeld is wat we moeten geven? Leven en laten leven met liefde en respect voor elkaar, is wat ons betreft een basisprincipe in de samenleving. En ja, dat geldt ook voor de dieren en voor de natuur waar we op de planeet mee te maken hebben. Want ja, wie ooit heeft bedacht, dat melk goed is voor de botten en dat wij als mens daarom maar voeding die bedoeld is voor baby koeien moeten gaan nuttigen, nou ja, dat, daar heb ik ook nooit, daar vind ik ook wat van. Laat ik het zo zeggen. En zo zijn er in het verleden nog meer leugens verkocht om ons te laten eten wat niet per se goed is en sterker nog, gewoon slecht voor ons is. Dus laat u niet verleiden tot de gedachte dat het FvD allemaal niet uitmaakt.

Maar om nou te doen alsof dit de beste manier is voor iedereen en met het argument dat het nog duurzaam is ook, ja, daar mogen we niet klakkeloos van uitgaan. Veel producten die in vegan keukens gebruikt worden, zijn niet per definitie duurzaam. FvD is sterk voorstander van gezond eten en van onze lokale landbouwers en dat stimuleren we graag. Standaard plantaardig kan dus ook zijn, avocado's die worden ingevlogen met jawel, vliegtuigen uit Zuid-Amerika of welk continent dan ook. Dus plantaardig, standaard duurzaam? Ik durf daar mijn vraagtekens bij te zetten. Dank, voorzitter.

De voorzitter: Bedankt voor uw bijdrage. Ik, u heeft een vraag, mijnheer Portier? Ja, mijnheer Portier heeft een vraag.

De heer Portier: Mevrouw Pichel, u maakt heel veel bezwaren tegen woorden hè, het goede voorbeeld en dat soort zaken. Maar heeft u ook bezwaar tegen de standaard keuze voor plantaardig?

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Dank u voor de vraag, aan de heer Portier. Ik heb er iets op tegen, dat we een standaard keuze voor plantaardig, het goede voorbeeld noemen en dat dat de standaard moet worden voor iedereen. Want daarin zie ik dus, dat het niet is aan ons te bepalen dat dit het goede voorbeeld is. Want ik denk, dat daar dus de meningen over verschillen. Als je dan echt wil zeggen nou, we willen daar eerlijkheid en we willen dat iedereen aan bod komt, ja, dan moet je op een gegeven moment bij alle restaurants zeggen, dat je alles kunt aanbieden. En gewoon vlees en halal vlees en vegetarisch en vegan en hè, dan moet daar gewoon een keuzemenu zijn en ik weet dat dat onhaalbaar is voor restaurants. Ja, ik hoop dat ik zo de vraag van de heer Portier heb beantwoord.

De voorzitter: Portier, nog aanvullend?

De heer Portier: Nee, dat heeft u niet. Want ik vroeg los van de bewoordingen van of u daar een probleem mee heeft. Laat ik het dan niet standaard noemen. Laten we zeggen van dat als er een keuze gemaakt moet worden, zou je er bezwaar tegen hebben als de keuze voor plantaardig bovenaan zou staan?

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Voorzitter, het korte antwoord is, ja.

De voorzitter: Duidelijk. Mevrouw Schnabel heeft ook een vraag aan u.

Mevrouw Schnabel: Ja, ik had inderdaad ook een vraag aan mevrouw Pichel. Want in principe verandert er feitelijk toch niet zo heel veel, aangezien je je keuze gewoon door kan geven? En of het nu over halal gaat, plantaardig is gewoon dan ja, of je nu halal bent of niet, plantaardig is plantaardig dus. Mijn vraag is meer, er verandert feitelijk niet zoveel, lijkt me. Maar ik zou ook graag uw gedachten daar dan over horen.

De voorzitter: Mevrouw Pichel, wat is uw reactie?

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. Ja, ik zit heel even te kijken hoe ik hier het beste op zou kunnen antwoorden, want ik wil niet gevoelloos overkomen of ik wil niet heel naar overkomen. Maar het idee van goh, wat maakt het toch uit? Dit is toch niet zo erg? Het is maar, dit en dit en dat. Er zijn zoveel dingen de afgelopen nou, ik wil zeggen eeuw, maar misschien zelfs eeuwen, waarbij wordt, waar er bij wordt gekeken, dat er wordt gezegd: het is toch maar dit, het is toch niet zo erg. Nou ja, nogmaals, ik wil niet het verleden aanhalen, maar een mondkapje is een advies en daarna wordt het een verplichting.

De voorzitter: Als u zich beperkt tot dit initiatiefvoorstel.

Mevrouw Pichel: Nou ja, precies. Maar we moeten daarvoor oppassen, want we kunnen ons zo blind staan op allerlei dingen. En wat maakt dit nou weer uit? Ja, dit maakt uit. Want we hebben het hier dus over een para superioriteit die dus dingen uitsluit. En die dus het ene boven het ander stelt. En dat vind ik niet oké.

De voorzitter: U krijgt een aanvullend, vervolgvraag van mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. Nou, het is ook niet dat ik daar geen, want misschien heeft dat de suggestie gewekt, dat ik daar geen belang aan hecht. Maar mijn vraag was eigenlijk meer: Wat verandert er feitelijk als je gewoon je keuze door kan geven? Voorafgaand aan het eten dat via de gemeente gefaciliteerd.

De voorzitter: Laatste poging.

Mevrouw Pichel: Nou ja, het zou erop lijken, dat je dus nog steeds een keuze zou kunnen maken. Ik kan me vinden ook in de woorden van de heer Den Heijer, dat hè het zomaar ergens naartoe kan gaan, dat je ineens inderdaad geen broodje kaas meer kan eten want een soja broodje kaas moet nuttigen. En, ik zit even te kijken hoe ik andere bewoordingen kan vinden.

De voorzitter: Probeer u dat eens.

Mevrouw Pichel: Mag ik nog heel even een herhaling van de laatste?

De voorzitter: Herhalen van de vraag.

Mevrouw Schnabel: Natuurlijk. Ja, want er verandert mijn of ons inziens niet zo heel veel, als je van tevoren duidelijk aan kan geven wat je wil gaan eten. Dus stel, je weet dat het plantaardig gaat zijn wat je krijgt als je geen keuze maakt en je denkt nou, ik wil graag een broodje kaas en een glas melk, dan kan je van tevoren aangeven dat je dat wil. En dan verandert dus feitelijk niet zo heel veel.

De voorzitter: Uw reactie.

Mevrouw Pichel: Oké, dank je wel. Nou, dan blijf ik nogmaals bij het antwoord wat ik eigenlijk ook al eerder aan de heer Portier heb gegeven. Het feit, dat we dus bepalen wat het goede voorbeeld is. Daarbij ben ik er niet volledig van overtuigd, dat plantaardig ook per se duurzaam betekent hè. Zoals ik net het had over een voorbeeld van de avocado's die met vliegtuigen moeten worden ingevlogen. Dat is niet duurzaam.

De voorzitter: Duidelijk. Mevrouw Van Engelen heeft een vervolgvraag.

Mevrouw Van Engelen: Ja, dank u wel, voorzitter. Want we hebben het nu in het, mevrouw Pichel refereert heel erg aan het goeie voorbeeld als het gaat om klimaat. Maar ik wil even de nadruk erop leggen, dat, gaat ook om een voorbeeld over inclusiviteit. Want als we alles plantaardig voorschotelen, begin je met een hele fijne inclusieve basis. En ik vergelijk dat heel graag nu eventjes met een pizza en iedereen kan daar zijn eigen topping op kiezen. Dus je kan altijd nog, begin dan plantaardig, iedereen kan daar zo'n beetje aan mee-eten. Behalve als allergieën zijn, dat wordt altijd aangegeven, dat heeft weer een andere reden. En als je dan echt per se vlees wil, dan kan je dat aangeven. Is mevrouw Pichel het met mij eens, dat het bijdraagt aan de inclusiviteit?

De voorzitter: Mevrouw Pichel, u heeft de vraag gehoord.

Mevrouw Pichel: I heb de vraag gehoord. Ik ben het er juist niet mee eens, dat het bijdraagt aan inclusiviteit. Want ik, zoals ik heb genoemd in mijn betoog zie ik juist, dat hier een bepaalde superioriteit bestaat om aan te geven dat dit het voorbeeld is, zoals we het allemaal moeten doen. En daar zit ook het stuk, natuurlijk er komt een ja, maar je kunt nog wel kiezen. Ja, maar dit is wel de keuze waarvan wij zeggen, dit is goed. Waarmee je impliceert, dat het andere niet goed is. Terwijl, zoals ik heb aangegeven, er ook mensen zijn in onze bevolking die er gewoon een mening over hebben, dat je alcohol zou kunnen nuttigen of dat je halal vlees zou mogen en moeten eten, of dat dat gewoon gebruikelijk is. Dat is niet aan ons te bepalen, dat dat anders moet en dat dit meer inclusief is.

De voorzitter: Dank u wel, duidelijk. Mijnheer Den Heijer.

De heer Den Heijer: Nou, de nuance die het college aanbrengt is, dat je op gelegenheden waar mensen zich vooraf kenbaar zijn en dat je dieetwensen kunt aangeven. Daarin staat dan, dat je inderdaad wat mevrouw Schnabel zegt, dat je daar inderdaad dan standaard plantaardig hebt, mits je een dieetwens aangeeft. Maar op gelegenheden ja, gewoon op buurtbijeenkomsten, dat er gewoon een blad met broodjes staat en dat we eigenlijk helemaal niet zo'n idee hebben wie er binnenkomen hè. Participatie hebben we allemaal hoog in het vader. Dan weten we vooraf helemaal niet en dan bepaalt u hier gewoon het initiatiefvoorstel, dat het daar ook plantaardig is. Dus als we het over inclusiviteit hebben ja, met alle respect, dat is andersom gezien ook niet inclusief. Dus ik, met alle goede bedoelingen ten spijt lijkt me, ik probeer mevrouw Pichel op dat punt even bij te vallen, vind ik dat net zomin inclusief als het punt wat ja, ook mevrouw van GroenLinks hier maakt.

De voorzitter: U heeft geen concrete vraag aan mevrouw Pichel? Nee, nee, u had een tweede bijdrage. Ik kijk even nog even rond. Mijnheer Den Hartog.

De heer Schalken-den Hartog: U bedoelt mij, mijnheer Schalken? Ja, maakt niet uit. Ik luister ook hoor. Ja, dank u wel. Ja, namens Beter voor Dordt is natuurlijk richting de initiatiefnemers, dank voor het initiatief. Het is hartstikke mooi, dat we dit instrument goed gebruiken. Ja, vanuit Beter voor Dordt vinden we het belangrijk, dat in ieder geval ook de veganist gelijkwaardig zou moeten worden gezien en moeten worden bediend. Als ieder ander die op een andere manier, maar ook bijvoorbeeld halal of vegetarisch of wel vlees eten. Maar ja, wat ons betreft gaat dit voorstel gewoon een stap te ver. Wij vinden het prima om het inderdaad gewoon gelijkwaardig te zien. En als we kijken naar hoe we zelf met elkaar het avondeten hier gebruiken, dan zie je ook al dat eigenlijk door de goeie mix die er is, mensen toch vaak worden verleid om toch eens iets anders te proberen. Nou, dat lijkt ons de prima weg om daarmee wellicht het veganistisch eten te bevorderen, maar ik denk we, dat andere overheden en andere organisaties echt een veel groter verschil kunnen maken dan wat wij kunnen maken. Als we naar de supermarkt gaan en we zien een vier meter schap met zuivel en een dertig centimeter schap met plantaardige producten, dan denk ik dat we daar veel grotere stappen kunnen maken, dan dat wij hier het goede voorbeeld geven met het effect wat dat heeft. Daar wil ik het bij laten.

De voorzitter: Bedankt voor uw bijdrage. Mijnheer De Vries.

De heer De Vries: Voorzitter, dank u wel. Dank, de VSP is uiteraard ook voorstander van een gezonde eet- en leefwijze. Belangrijk is vooral ook om gevarieerd te eten. Eenzijdige voeding werkt allergieën in de hand, die uiteindelijk ook tot ontstekingen zullen leiden. Maar ook een vegetarische leeftijd, leefwijze min of meer op te leggen, gaat ons een stap te ver. Soms denk ik, dat we te ver zijn doorgeschoten in onze regeldrift. Daarom moet je mensen de vrijheid geven om eigen keuzes te maken. Dus echt kiezen en niet vooraf beperkingen maken. Raakt u ook wel eens geïrriteerd als mensen je vertellen wat je moet doen? Of boos wanneer iemand ervan uitgaat, dat je de verkeerde keuze maakt? Ik wel. Boos ben ik niet zo snel, maar geïrriteerd wel. En om nog even op de bitterballen terug te komen, die waarderen wij bij de VSP ook nog steeds.

De voorzitter: Mijnheer De Vries, mijnheer De Vries, mijnheer Portier heeft een vraag.

De heer Portier: Ja, u heeft het over een vegetarische levenswijze opleggen. Bent u het met me eens hè, dat als we op, stel dat dat mensen eens in de week hè, dat zullen voor, niet voor de meeste mensen gelden, misschien voor onze heren wel, als mensen eens in de week naar een gemeentelijke bijeenkomst gaan en daar allemaal lekker eten aangeboden krijgen op basis van plantaardige producten, ziet u dat als een vegetarische levenswijze opleggen? En aanvullende vraag: Bent u daarvan op de hoogte hè, dat als je in kroketten en bitterballen het vlees weglaat en vervangt door bijvoorbeeld paddenstoelen, dat niemand het verschil zal merken?

De voorzitter: Mijnheer De Vries.

De heer De Vries: Dank u wel, voorzitter. Nee, ik ben het daar niet mee eens. Dat is, waarom? Die bitterbal, die is ook prima. En als je die niet, als dat niet jouw smaak is, dan neem je dat niet.

De voorzitter: Mijnheer Portier, even terug naar uw eerste vraag.

De heer Portier: U heeft twee vragen van mij niet beantwoord. De eerste vraag is van, merk je het verschil hè als dat een vegetarische bitterbal is of k...? Dat was de tweede vraag. Maar de eerste vraag is van, beschouwt u het aanbieden van plantaardige maaltijden als het opleggen van een levenswijze? Hè, mensen kunnen nog steeds zes dagen in de week of als ze niet elke week bij de gemeente eten, dertien dagen in de twee weken of dertig dagen in een maand zoveel vlees eten als ze willen. Trouwens ook als ze 's avonds bij de gemeente eten, kunnen ze 's ochtends nog lekker een broodje kaas, broodje ham nemen. Ziet u dat nou echt als het opleggen van een vegetarische levenswijze? Want dat zijn de woorden die u gebruikt.

De voorzitter: Mijnheer De Vries.

De heer De Vries: Nee, dat zie ik niet als het opleggen van een levenswijze, maar het gaat meer om de achterliggende gedachte. Als je 't initiatiefvoorstel goed leest, dan gaat het om veel langere termijn en ook in andere richtingen heen.

De voorzitter: Mijnheer Portier heeft ook nog een tweede vraag gesteld. Kunt u die herhalen?

De heer Portier: Proeft u het verschil tussen een vegetarische bitterbal en een bitterbal die ook maar voor vier procent uit vlees bestaat?

De voorzitter: Mijnheer De Vries.

De heer De Vries: Dat zou ik niet weten, mijnheer.

De voorzitter: Duidelijk. Mevrouw Van Engelen heeft ook een vraag aan mijnheer De Vries.

Mevrouw Van Engelen: Voorzitter, dank u wel. Is het voor de heer De Vries duidelijk genoeg, dat in het initiatiefvoorstel de keuzevrijheid om vlees te eten wel degelijk in stand wordt gehouden? Want in zijn betoog klinkt het nu net alsof we die keuze ontnemen en iedereen plantaardig moet. Maar het heet niet voor niks: Carnivoor, geef het door aan de catering of de griffie.

De voorzitter: Mijnheer De Vries, uw reactie.

De heer De Vries: Dat begrijp ik volledig, ja.

De voorzitter: Helder. Was u klaar met uw eerste termijn? Volgens mij nog niet.

De heer De Vries: Nog niet. Ik wou nog even een klein stukje verder gaan. Maar het effect van volledig plantaardig eten heeft ook negatieve kanten. Voor plantaardige producten worden vaak eiwitbronnen uit de peulvruchten familie gebruikt, zoals kikkererwten, linzen, tuinbonen. Ernstige reacties op tuinboon zijn al langer bekend. Dit ziektebeeld, favisme, is geen allergie, maar een stofwisselingsstoornis met levensbedreigende complicaties. Maar ook worden steeds vaker allergische reacties op andere peulvruchten gemeld. De Franse overheid heeft in 2015 het ED linzen op de lijst van opkomende allergenen geplaatst. Recent hebben ook patiëntenorganisaties in de Verenigd Koninkrijk gewaarschuwd voor de risico's voor ED als nieuw belangrijk allergeen. Hoewel ED veelal werd aangeprezen als clean label ingrediënt, spelen ook hier aandachtspunten met betrekking tot allergenen. Een recente studie uitgevoerd door de Duitse Allergie- en Astmavereniging, de DAA, laat zien dat drieëntwintig procent van de vegan producten significante hoeveelheden melk bevat. Bij de meeste van deze producten stond wel een waarschuwing van melk op het eiwit, maar niet bij alle. Alleen maar om even aan te geven, dat er ook negatieve kanten aan zijn.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Mevrouw Schnabel heeft een vraag aan u.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. Ja, u heeft het over de gevaren die plantaardige producten met zich mee kunnen brengen. Maar in principe door aan te geven zelf wat je wenst, dus of je vlees of vlees of wat dan ook wil, kan je zelf ja, hoeft je die gevaren niet te ondervinden. Bent u het daarmee eens?

De voorzitter: Mijnheer De Vries.

De heer De Vries: Gedeeltelijk. Want het gaat uiteindelijk die peulvruchten, het gaat uiteindelijk om de eiwitbronnen die eruit gehaald worden.

De voorzitter: Mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Kleine aanvullende vraag. Maar mocht je van jezelf weten, dat je niet goed reageert op deze eiwitbronnen, hoeft je, kan je natuurlijk vlees of vis kiezen.

De voorzitter: Mijnheer De Vries.

De heer De Vries: Klopt. Maar dan zou je vooraf een hele lijst moeten krijgen wat, welke ingrediënten erin zitten. En ik denk, dat dat moeilijk te realiseren is.

De voorzitter: Mevrouw Van Engelen heeft ook een vraag aan u.

Mevrouw Van Engelen: Ja, meer een opmerking. Want ik vraag me af hoeveel zin het heeft om dit aan te kaarten. Want het is zo makkelijk om dan nu te komen met oh, maar in heel veel vleesproducten zit antibiotica, heel veel mensen zijn lactose intolerant, maar kaas is zo lekker dat we er toch graag voor op de wc zitten. Dus weet je ja, als je bewust bent van je eigen allergie zou ik zeggen, eet het dan niet. Dan kan je doorgeven, dat je iets anders nodig hebt.

De voorzitter: Bedankt voor uw opmerking, mevrouw Van Engelen. Mijnheer Portier, u heeft een vraag aan ...? Mijnheer De Vries.

De heer Portier: Aan de heer De Vries, want die is aan de beurt om vragen te beantwoorden. Mijnheer De Vries, stel nou hè, we doen dit allemaal niet hè, we geven niks door. U krijgt straks een heerlijke echte soep hè met daarin een ijsbeen en worst en spekjes et cetera. Maar die echte zitten er wel in. Is het niet gewoon zo hè, dat ook bij, als je wel vlees eet hè, dat je nog steeds moet doorgeven van als je, dat je allergisch bent voor peulvruchten? Als dat het geval is.

De voorzitter: Mijnheer De Vries.

De heer De Vries: Ik begrijp de vraag, maar het, daar gaat het mij niet om. Het gaat mij er alleen om om aan te geven, dat er ook nadelen aan zitten. Het, ik ben niet zozeer een tegenstander. Maar het perspectief wat gegeven wordt is, dat het supergezond is, dat het geweldig is en dat moeten we doen. En dat is mijn idee.

De voorzitter: Mijnheer Portier, via de voorzitter.

De heer Portier: U zegt, dat er ook nadelen aan zitten. Het enige wat ik aangeef, het nadeel dat u noemt, is geen nadeel. Hè, want in een maaltijd waar vlees in zit kunnen ook peulvruchten zitten hè. Dus wat is het verschil met een maaltijd hè, waar peulvruchten en andere dingen in zitten, maar geen vlees?

De heer De Vries: Daar moet ik u gewoon het antwoord schuldig op blijven.

De voorzitter: Bedankt voor deze reactie, mijnheer De Vries.

De voorzitter: Nou, in ieder geval, ik heb nog fractie van DENK en fractie CDA nog niet gehoord. Wilt u inbreng doen? Mijnheer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Dank voorzitter. Ja, het CDA vindt het een begrijpelijk voorstel. Maar wij zien ja, praktische bezwaren en onnodige regeldruk en delen ook een deel de mening van de heer De Heer, dat we ons afvragen of dat dit leidt tot een aantoonbare reductie van de CO2-uitstoot. Want we blijven dan ook plantaardig voedsel weggooien. Ja, volgens ons zou je dan beter kunnen kiezen voor het aanmelden van een maaltijd op bijvoorbeeld de Dordtse Dinsdag '...' menukeus.

De voorzitter: Mijnheer Van den Berg. Kijk, dat waren de juiste woorden. Mevrouw Van Engelen, u heeft een vraag.

Mevrouw Van Engelen: Ja, dank u wel, voorzitter. Want ik snap de twijfels van de heer Van den Berg heel goed, want we kunnen de cijfers zien wat de vleesindustrie voor impact heeft op het landelijke stikstofprobleem. Maar wat voor verschil maakt het nou in Dordrecht hè? Wat gaan wij met zijn allen bereiken als we hier dan minder vlees gaan eten? Mijn voorstel zou zijn, laten we het uitproberen.

De voorzitter: Mijnheer Van den Berg. Laten we het uitproberen, vraagt mevrouw Van Engelen.

De heer Van den Berg: Ja, volgens mij is het uitproberen om dus nu een klein beetje hè, dus daarin een hè, wat er in de prullenbak gaat te veranderen. Volgens mij moet je veel meer kijken, kunnen we ervoor zorgen dat er minder in de prullenbak belandt. Dat lijkt me het meest wenselijk. Ook al is dat dus duur en kostbaar, soja burger of een, dan blijft het zonder dat dat weggegooid wordt. En zou mij, zou dat veel meer passen bij ons.

De voorzitter: Mevrouw Van Engelen, u heeft nog een vraag.

Mevrouw Van Engelen: Ik wilde de heer Van den Berg dan toch even op wijzen, dat het wel heel groot verschil maakt in dit geval of we dan één speklapje in de vuilnisbak gooien. Heeft een hele andere impact dan een soja burger. Alleen, ik hoor de wens van de heer Van den Berg om dit te ondervinden en te onderzoeken. Dus laten we kijken wat het impact is, als wij met zijn allen plantaardig gaan eten bij de gemeente.

De voorzitter: Nou, mevrouw Van Engelen doet een oproep. Mijnheer Van den Berg, aan u de reactie.

De heer Van den Berg: De oproep om dit te ondervinden? Nee. Daarbij hebben we gezegd, dat het ook praktische bezwaren oplevert.

De voorzitter: Zoals? Wordt er gevraagd.

De heer Van den Berg: Oh, dat is een goeie.

De voorzitter: Via de voorzitter inderdaad. Zoals?

De heer Van den Berg: Nee, dat is met name ook al wat eerder is aangetoond, he? Met wat als we gasten ontvangen en dat daar mensen de, een de soja keus of de plantaardige keus worden meegegeven dan wel opgelegd. Naar mijn idee komt dat ook een, draagt dat niet bij op acceptatie voor een plantaardige levensstijl.

Mevrouw Van Engelen: Voorzitter, nog één.

De voorzitter: Ja.

Mevrouw Van Engelen: Is de heer Van den Berg dan wel te porren voor Dordtse Dinsdag plantaardig? Dus niet evenementen met buurtbewoners en dergelijke, maar wel op de Dordtse Dinsdag.

De voorzitter: Mijnheer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Ja, uiteindelijk is het linksom of rechtsom, zou je dan van iedereen gewoon zijn menukeus kunnen aanvragen. Dus dan, de één zal aangeven, ik ben veganistisch, dus ik verlang dit.

De ander zegt, ik ben carnivoor, dus ik verwacht vlees op het menu. Maar ja, dat, uiteindelijk vraag ik me af of dat dus praktisch een, echt een wijziging geeft van wat er gegeten wordt door de raadsleden. Ik geloof niet dat mijn doordat ik vooraf dan aangeef, nu heb ik niks doorgegeven, dus de catering zal verwachten dat ik een gedeelte vlees en plantaardig zal eten. Als ik dat dus doorgeef, dan blijft dat carnivoor, want ik ben niet een veganistisch. Dus dat zal een gedeelte plantaardig zijn en een deel met vlees. Dus zie ik daarin geen grote wijziging denk ik in het menu aanbod.

De voorzitter: Op dit punt heeft mevrouw Schnabel ook een vraag aan mijnheer Van den Berg.

Mevrouw Schnabel: Ja, dank u wel, voorzitter. U gaf net aan of u had het net over afval. Dus dat er na de, zeg maar na de maaltijd die we met elkaar nuttigen, dat er vaak dingen worden weggegooid. In principe zou dat voor alle twee de situaties kunnen gelden. Ik heb me laten vertellen, dat er na afloop van de Dordtse Dinsdag toch vaak de maaltijd ook voor een groot gedeelte meegenomen wordt. Dat dat niet per se weggegooid wordt. Wat is uw idee daarbij?

De voorzitter: Wat is uw idee daarbij, mijnheer Van den Berg?

De heer Van den Berg: Ja, het is altijd mooi als natuurlijk restanten weer worden herverdeeld en dat is alleen maar toe te juichen. Maar uiteindelijk, ook als dat weer meegenomen wordt, wil natuurlijk nog niet zeggen, dat dat altijd weer geconsumeerd wordt. Ja.

De voorzitter: Wilt u uw betoog vervolgen, mijnheer Van den Berg, of was u klaar?

De heer Van den Berg: Nee, ik had eigenlijk nog een kleine persoonlijke noot. In onze fractie waren er verschillende reacties op het voorstel. Ik vraag me af of dat juist door iets daadwerkelijk zo op te leggen of dat het juist mensen stimuleert om de veganistische te gaan eten. Eerder merkte ik juist bij de carnivoren een verharding en minder sympathie voor een plantaardige leefstijl. Maar dat is weer een notitie mijnerzijds.

De voorzitter: Bedankt. Dank u wel voor uw bijdrage. Mijnheer Portier heeft een vraag nog.

De heer Portier: Ja, het gaat even inderdaad over het doorgeven hè. U heeft bezwaren hè tegen het standaard plantaardig. En dan is mijn vraag van, stel dat iedereen een keuze voorgelegd zou worden met op een rijtje volledig plantaardig, vegetarisch, eventueel vis, eventueel ook met vlees en zuivel et cetera. Zou u daar problemen mee hebben?

De voorzitter: Daar problemen mee hebben, mijnheer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Dat zou betekenen dus, dat inderdaad in de menukeuze de allergenen, dieetwensen, dat er staat carnivoor, veganist of een vegetarisch. Ja, lijkt mij volgens mij niet per se problematisch. Het is één vakje volgens mij erbij zetten op het kaartje.

De voorzitter: Helder, dank u wel. Mijnheer Maroof.

De heer Maroof: Ja, dank u wel, voorzitter. De ondervraging is bijna klaar, dus even mijn bijdrage over ... Als eerste dank Partij voor de Dieren voor het voorstel. Mij gaat het niet zozeer over hoe je je bestelling kan geven, wat je die avond wou nuttigen. Daar geloof ik wel in. Mij gaat het meer naar de klimaatkant. Want aan het begin van het voorstel wordt over klimaatneutraal 2040 gesproken natuurlijk. En dat vinden wij allemaal belangrijk. Maar ik lees voorbeeld bij de feiten, cijfers heel erg over hoe slecht de dierenindustrie is. Dat is een feit natuurlijk, kunnen we niet eromheen. Maar ik had ook de cijfers gezien van de vega industrie, want die heeft ook een bepaalde impact op het klimaat. Zoals mevrouw Pichel aangaf, die avocado's die overvliegen. Maar wij hebben natuurlijk de soja bonen die we als veevoeder gebruiken om onze dieren te voeden. Maar zoals u net aangaf, een plakje kaas van soja gemaakt is een goed alternatief. Maar wij weten ook, dat de meeste ontbossingen van Amazonegebied door de soja industrie komt. En dat de certificaten en de keurmerk voor de sojabonen waar je ook leest, ze kunnen nog steeds niet achterhalen of dat echt een keurmerk is. Uit die hoop waar alles ook naar Nederland komt. Dus mijn vraag zit meer in die kant van wie ...

De voorzitter: Mevrouw Van Engelen.

Mevrouw Van Engelen: Ja, voorzitter, dank u wel. En dank u wel, mijnheer Maroof, dat u zelf ook een pauze laat vallen als u mij naar de knop ziet gaan. Ja, de sojabonen. Dat is een flink gesprek en een flinke discussie. En er bestaan ook veel verschillende cijfers over, dat maakt het lastig. Want het wordt inderdaad gebruikt als veevoer. Zou je zeggen van nou, dan zit het soja probleem en het vleesprobleem ook bij elkaar. Soja wordt ook gebruikt in veel vegetarische producten. Waar komt dat dan weer vandaan? Heel veel merken zetten zich in om ook zo klimaatneutraal vleesvervangers te produceren. Mijn vraag aan de heer Maroof is: Wat is meer zonde? Een koe slachten, dus een dier doden, waar vervolgens een deel van in de prullenbak terecht komt of een plant vermalen waar vervolgens een deel van in de prullenbak komt?

De voorzitter: Mijnheer Maroof, een gewetensvraag.

De heer Maroof: Voorzitter, dank u wel. Dank u wel voor de vraag. Het gaat niet om de plant. Want kijk, als je een plant wil vermoorden grof gezegd, dan komt de biodiversiteit ook aan de gang. Want we zitten natuurlijk met die sojabonen. Tuurlijk we hebben een koe, een rund is heel, één anders. Maar voorbeeld hele plantage met sojabonen waar heel veel biodiversiteit dan verloren gaat, dat is natuurlijk ook een gemiste kans. Maar mijn inbreng voor vanavond is nogmaals, het gaat mij niet om het proces. Maar het gaat om van, als we echt om het milieu en het klimaat geven, dan moeten we wel wereldwijd daarover nadenken.

Dus als wij zeggen van joh, dat wij hier in Nederland bijvoorbeeld in Dordrecht in 2040 klimaatneutraal willen zijn, dan moeten we ook in de gaten houden van wat we eten. Dus ik denk dat dat onze taak is vanuit de overheid, vanuit het Rijk, maar ook vanuit Dordrecht. Aangezien dit initiatiefvoorstel een voorbeeld wil zijn voor de Dordtenaren, zo moeten wij ons gedragen, vind ik dat wij dan veel min, mensen moeten stimuleren om gezond te leven. Maar minder te consumeren, minder te eten. Ik denk dat we veel meer bereiken dan nu te discussiëren of vlees goed dus of melk goed is of sojabonen kwaad kan of de avocado's die overvliegen. Want als we blijven eten en zeven, drieënnegentig procent van de mensen, die eten gewoon vlees als we zes tot zeven procent tellen van vegetarische en veganisten hier in Nederland. Dus de grootste gebruiker, die vinden wij als gemeente, als DENK Dordrecht, wij vinden dat we de grote gebruiker eens moeten opvoeden hoe zij minder moeten consumeren, zodat het klimaat wereldwijd niet onder druk komt. En zo kunnen we de klimaat ook richting Dordrecht bijvoorbeeld in 2040 misschien, onder controle krijgen. Dus dat is eigenlijk mijn punt.

De voorzitter: Mijnheer Portier, u heeft een vraag aan mijnheer Maroof.

De heer Portier: Ja, uiteraard. Ja, u spreekt heel veel over soja en het Amazonegebied. De indruk ontstaat bij mij een beetje, dat u denkt dat meeste soja hè, dat dat richting vleesvervangers gaat hè of andere vegetarische producten. Maar het overgrote gedeelte van soja, soja plantages, dat wordt juist gebruikt voor veevoer. Bent u daarvan op de hoogte?

De voorzitter: Mijnheer Maroof.

De heer Maroof: Dank, voorzitter. Ja, daar heb ik ook net gezegd. De meerderheid van de soja wordt gebruikt voor de veevoer. Dat is een feit, dat lees je echt overal. Maar campagne rondom vegetarisch en veganistisch eten. Ik werk al twintig jaar in de supermarkt. Ik heb ook eigen supermarkt, dus ik ben dagelijks onder die trend en die ontwikkelingen volg ik vanaf eerste dag. Ik zie ook in bepaalde wijken, landen, steden hoe de vega veganistische trend groter en groter wordt. Dat is Utrecht voorbeeld. Daar hebben we veel meer dan vijftientig centimeter vega merk, vak. Maar mij, waar het mij om gaat van oké, wij weten dat veevoer soja gebruikt. Maar wij weten ook, dat is ook een gegeven, dat vegetarisch eten ook op baas van soja, peulvruchten en allemaal andere dingen zijn waar we weer ons afhankelijk maken van andere landen. Dus mijn vraag is van oké, welke kant moeten we gaan met deze discussie?

De voorzitter: Mijnheer Maroof. Nou, vooruit, een laatste vraag vanuit mijnheer Portier.

De heer Portier: Ja, ik kom toch nog even weer terug hè, want u zegt van ja, soja wordt gebruikt voor vlees, maar het gaat ook in plantaardige producten. Maar beseft u niet, dat het verschil uitmaakt of je twintig kilo soja nodig hebt of misschien wel honderd kilo soja om tot één kilo vlees te komen of dat één kilo soja in één kilo vegetarisch product gaat?

De voorzitter: Mijnheer Maroof.

De heer Maroof: Het gaat me echt niet hoeveel kilo in welke gaat. Als u goed naar mijn woorden luistert, wij zijn voor stimuleren voor gezonde, maar minder consumeren. Als wij nogmaals, ik werk in de supermarkt. Ik zie wat voor een gekte in de supermarkt op dit moment aan de gang is. Daar praat niemand over. Had net met David over van, dat niemand over de suikerindustrie praat. Wij zitten hier dagelijks elkaar af te maken, maar onze kinderen dagelijks stuiteren door supermarkten lopen door die goedkope energieblikjes. Dus er gebeurt teveel. Ik zie ook heel veel ook in onze dagelijks leven. Dus mij, nogmaals, het gaat mij echt niet om die proces. Ik geloof het allemaal. Ik geloof het ook, dat initiatiefvoorstel misschien dat dat werkt. Want ik eet niet geen vlees, ook niet hierboven, want ik ben een gelovig iemand. Dus ik moet honderd procent weten waar ik mijn vlees vandaan haal. Dus als hierboven halal eten geserveerd wordt, ik eet het niet. Want er zijn bepaalde regels daarvoor, je kan niet zomaar overal wat eten. Dus hoeveel kilo voor soja gebruikt wordt, hoeveel kilo voor de veevoer gebruikt wordt, nogmaals het meeste wordt voor de veevoer gebruikt, minst wordt voor de soja gebruikt. Maar als we stimuleren en voorbeeldfunctie hebben voor de maatschappij en de maatschappij van zeven procent straks naar vijftig procent gaat, dan gaat toch vraag en aanbod schuiven? Dan krijg je toch weer dezelfde verhaaltje van, dat veevoer de soja verhalen, in plaats van naar de veevoer straks naar vegetarisch gaat.

De voorzitter: Ja, dank u wel voor deze bijdrage. Mevrouw Schnabel, u mag het laatste, u mag de laatste vraag stellen voor deze ronde.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. Ik heb een kleine vraag. U heeft het inderdaad net over de problemen rondom soja, maar vervangers voor soja zouden peulvruchten kunnen zijn. En ik neem aan kijk, we hebben het nu over, ook over landelijk beleid. Maar in principe ja, kunnen we natuurlijk op loca... ja, kunnen we, moeten we, begint het bij ons. Dus wij moeten die kleine stapjes zetten om ook het geheel te kunnen veranderen. En bent u het eens, dat als je peulvruchten als alternatief voor soja kunt gebruiken, dat je dan in wezen een menu kunt creëren waarbij je daaraan ontkomt? Sorry, inderdaad. Waarbij je aan het probleem ontkomt.

De voorzitter: Mijnheer Maroof.

De heer Maroof: Ik wil even één ding weg hebben. Ik ben totaal niet anti vegetarisch eten of gezond leven. We moeten sowieso wel gezond leven. Maar waar het om mij gaat, als zo'n alternatief bestaat en dat wij voorbeeld peulvruchten en sojabonen. We zien naast die ontbossingen, volgens Wereld Natuur Fonds wordt ook heel veel rechten van lokale bevolkingen gewoon geschonden. Maar dus als u een land vindt of Nederland hebben we gelukkig heel veel peulvruchten. Dat hebben wij echt, top tien peulvruchten wat wij zelf in nuttigen, komen ook gelukkig hier uit Nederland. Dus als we dat zover krijgen, dat die kwantiteit sojabonen wat wij nu hier in Nederland gebruiken dan door peulvruchten kunnen vervangen, be my guest. Maar dat is weer een ander proces, want dat heeft weer heel veel belangen. Maar daar gaan we niet over praten, want dan denk ik dat we dan heel de nacht over de belangen verhaal gaan hebben. En daar is deze commissie voor.

De voorzitter: Niet voor bedoeld, inderdaad. Nou, in ieder geval beste collega's, bedankt voor jullie inbreng. Er is voldoende tijd geweest om met elkaar een debat te voeren over dit initiatiefvoorstel. Ik kijk mijnheer Groenewegen aan. Groenewege, inderdaad, van de Partij voor de Dieren, om zijn reflectie te geven op datgene wat hij heeft gehoord vanavond.

De heer Groenewege: Ja, dank u wel, voorzitter. Het begon met, het voorstel zou uitgebreider mogen. En we belanden uiteindelijk bij, het voorstel zou beperkter moeten zijn dan het nu is. Dus het zijn veel verschillende geluiden uit de commissie, dat was heel interessant. Om maar meteen te beginnen met een bezwaar wat mijnheer Den Heijer opperde over bijeenkomsten die gewoon een open uitnodiging hebben, zoals bijvoorbeeld de nieuwjaarsreceptie. Eigenlijk hebben wij dit initiatiefvoorstel nooit bedoeld om daar met dieetwensen te gaan werken. Ik denk als je het besluit strikt genomen leest, staat dat er wel zo. Dus daar moet iets gebeuren. Maar we hadden het eigenlijk bedoeld zoals het college het heeft opgevat in zijn ja, reactie. Waarbij je dus alleen waar we nu werken met dieetwensen, dat je daar gaat werken met, de standaard dieetwens is plantaardig. En als je iets anders wil, dan moet je het doorgeven. Dus dat in reactie op wat de VVD zei.

De heer De Heer: Voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer De Heer, een korte vraag.

De heer De Heer: Vraag aan de heer Groenewege. Goed dat hij dat toelicht, omdat er inderdaad ook wat onduidelijkheid zat. Hoe kijkt de heer Groenewege naar de mogelijkheid of naar de optie om dan bij zo'n bijeenkomst waar je inderdaad dan van tevoren door mag geven, om dat gewoon te verzoeken om alles door te geven? Dus om niet te zeggen er is iets de basis, maar om dat te zeggen, dat is allemaal gelijkwaardig aan mekaar. Als het toch gaan doorgeven, dan geven we gewoon allemaal onze wensen door. Dan kan de één veganistisch kiezen, de ander kan zijn allergie doorgeven en de ander kan zeggen, ik wil toch dat stukje vlees. Wat zou daarop tegen zijn?

De voorzitter: Mijnheer Groenewege.

De heer Groenewege: Dit voorstel richt zich natuurlijk op de mensen die geen keuze maken. Wat doe je ermee als iemand geen keuze maakt? En dan heb je een bepaalde basis optie nodig, een standaard optie. En nu is die standaard optie gewoon vlees. Als je te lui bent om een keuze te maken, dan krijg je gewoon de meest onduurzame, het meest onduurzame voedsel voorgeschoteld. En dat willen we dus omdraaien. Want ook als we gaan werken met een systeem waarbij iedereen een dieetwens moet doorgeven, heb je natuurlijk ook altijd mensen die dat niet doen. Wat doe je daar dan mee? Dus daar is dit een oplossing voor.

De voorzitter: Mijnheer Van den Berg, u heeft ook een vraag.

De heer Van den Berg: Ja, dank. Hoe ziet u dat dan als inderdaad als wat u zegt hè, mensen te lui zijn om door te geven dat ze dan vlees zouden willen eten. Stel ik heb dat wel netjes doorgegeven, ik verwacht dan vlees. Maar ik kom net iets later dan het buffet. Dan heeft degene die lui was toch netjes dat vlees opgegeten. Ja, dan ga ik klagen bij de catering. Waar is mijn stukje vlees? En wat zal de cateraar vervolgens doen? De volgende keer net iets meer vlees neerleggen en ook net iets meer plantaardig. Uiteindelijk produceren we meer voedsel en gooien we meer weg of geven we dat mee aan mensen die dat meenemen. Maar ja, volgens mij bereiken we daar dan niet mee wat je voor ogen hebt.

De voorzitter: Mijnheer Groenewege, waar is dat stukje vlees?

De heer Groenewege: Nou ja, ik denk, dat je dat systeem nu al ziet. Volgens mij probeert de cateraar, als we het puur hebben over de Dordtse Dinsdag, al een beetje in te schatten van hé, wat loopt er hard, wat gaat er op en waar hebben we de volgende keer meer van nodig? Ik heb het idee, dat ze niet eens zoveel kijken naar de dieetwensen die we hebben doorgegeven, maar gewoon een gevarieerd aanbod proberen op te stellen. Dus ik vraag me af, wat de impact hiervan daarop is? Maar dit is natuurlijk wel relevant voor bijvoorbeeld die ja, raadsuitjes die we hebben waarbij je ook iets voorgeschoteld krijgt op basis van de dieetwens die je individueel hebt doorgegeven. Niet in een collectief met een buffet.

De voorzitter: Mevrouw Van Engelen, u heeft ook een vraag.

Mevrouw Van Engelen: Ja, voorzitter, wilde even opmerken dat het, de casus die de heer Van den Berg stelde, dat gebeurt nu ook, maar dan juist andersom. Dat je vaak als veganist of als vegetariër misgrijpt, omdat iedereen voor die keuze is gegaan, terwijl er dan zoveel vlees lag. Dus ja, en plantaardig, dat zou iedereen kunnen eten.

De voorzitter: Ja, dat kan ik beamen, mevrouw Van Engelen. Maar vervolgt u uw verhaal.

De heer Groenewege: Dan verschuiven, sorry, dan verschuiven we toch het probleem? We lossen dan toch geen probleem op?

De voorzitter: We lossen geen probleem op. Richting de heer Groenewege heeft u die vraag?

De heer Groenewege: Nou, dat ligt eraan. Ik denk dat ... Oh.

De voorzitter: Mevrouw Van Engelen.

Mevrouw Van Engelen: Excuus. Nou, volgens mij is het, kunnen meer mensen de vegetarische optie eten dan de vlees optie. Tenzij je bijvoorbeeld, stel er ligt een broodje met humus. Alleen als je een kikkererwten allergie hebt, kan je dat dan niet eten. Ja? Maar als er allemaal vlees ligt en er liggen drie broodjes humus en die zijn al weggepakt, ik kan dan niet het broodje ham eten.

De voorzitter: Nou, bedankt voor de beantwoording. Mijnheer Groenewege, u vervolgt uw verhaal?

De heer Groenewege: Ja, er waren best wat punten om op te reageren, dus ik denk dat ik door moet. Er waren een aantal partijen in het begin, die zeiden dat het voorstel op verschillende manieren moest worden uitgebreid.

De voorzitter: Even centraal.

De heer Groenewege: Eigenlijk vind ik het wel netjes om een voorstel te beperken tot één bepaalde kern waar je dan voor kiest. En in dit geval is dat voor het concept Carnivoor, geef het door en voor een bepaalde standaard keuze. En eigenlijk willen we daar als Partij voor de Dieren ook aan vasthouden. Wat niet wil zeggen, dat we in het vervolg niet mee willen werken aan voorstellen die op een andere manier ons gemeentelijke catering willen verduurzamen. Want dat is natuurlijk, daar is nog steeds behoefte aan. Mevrouw Pichel zei ook zeer terecht, dat als je plantaardig eet, dat dat nog niet betekent dat je duurzaam eet. En volgens mij zei de heer Maroof van DENK dat ook. Want er zijn ook heel veel mogelijkheden om met een plantaardig dieet onduurzaam voedsel binnen te krijgen. Alleen, het is gemiddeld genomen natuurlijk wel een heel stuk duurzamer. En als mevrouw Pichel met een voorstel komt om ja, de gemeentelijke catering op die manier duurzamer aan te vliegen, dan is de Partij voor de Dieren daar zeker voor te porren.

Mevrouw Pichel: Voorzitter, mag ik even een vraag stellen?

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Waar baseert de heer Groenewege op dat het duurzamer is? Waar, op welke cijfers is dat dan gebaseerd?

De voorzitter: Op welk cijfers zijn dat, zijn deze gebaseerd?

De heer Groenewege: Ik heb helaas geen register van cijfers in mijn hoofd, maar in de afgelopen jaren heb ik best wel wat cijfers voorbij horen komen over de klimaatimpact van vlees versus de klimaatimpact van plantaardig voedsel, gemiddeld genomen per gebruiker. En dan komt plantaardig voedsel er toch wel erg gunstig uit. Als je bijvoorbeeld kijkt naar het watergebruik, het landgebruik, noem maar op.

De voorzitter: Mijnheer Maroof heeft ook ... U heeft nog een aanvullende vraag, mevrouw Pichel?

Mevrouw Pichel: Ja, een kleine aanvulling hoor. Want ik, een deel van het antwoord, daar kan ik me ook in vinden. Want ik ga niet verklaren, dat de hele vleesindustrie zoals die nu is opgezet, dat ik dat persoonlijk oké vind. Ik denk ook zeker en daar ben ik ook met de heer Maroof eens, dat lagere consumptie zeker belangrijk is. En dan nog ben ik er niet van overtuigd, dat het dus per definitie. Ik kan ik kan me voorstellen, dat u zegt een bepaalde manier van vervaardigen hè, dat dat wat duurzamer is.

Maar inderdaad het over en weer vliegen van nou ja, groente en fruit, dat weten we natuurlijk, dat dat het geval is. En je wisselt het ene uit met het andere. Dus mijn vraag aan u: Hoe kijkt u er tegenaan door de opmerking die ook al eerder is gemaakt door de heer Maroof, dat het meer is dan alleen een wisseltje hè? Dat het juist ook gaat om het verminderen.

De voorzitter: Mijnheer Groenewege.

De heer Groenewege: Nou ja, mevrouw Pichel maakt daar een mooi punt. Maar wat ik vind dat mevrouw Pichel onvoldoende erkent is, dat je wel degelijk een verschil maakt door over te schakelen van een vleesdieet, een omnivoor dieet zoals de heer Portier zei, naar een plantaardig dieet. Dat maakt wel degelijk een verschil voor je CO2-uitstoot bijvoorbeeld, ook al zitten er tussen dat plantaardig dieet ook producten die je misschien niet duurzaam zou noemen, zoals geïmporteerde ja, avocado's of tomaten uit Spanje of dat soort dingen.

De voorzitter: Mijnheer Maroof, u heeft ook een vraag?

De heer Maroof: U zei, dat de cijfers heel gunstig waren natuurlijk voor mensen die op dit moment vegetarisch eten en dat is natuurlijk duurzamer dan mensen die vlees eten. Maar komt dat niet omdat bijvoorbeeld kleine hoeveelheid vegetarisch is en als we dit stimuleren, dat wij bijvoorbeeld naar vijftig procent vegetarisch gaan, dat wij hetzelfde effect gaan krijgen als we nu zitten met de vlees?

De voorzitter: Mijnheer Groenewege.

De heer Groenewege: Nee, dat zijn echt cijfers per gebruiker. Wat we bij de Partij voor de Dieren ook altijd zeggen, de vee industrie is geen voedselproducent, maar een voedsel verspiller. Want er gaat meer voedsel in de vee industrie in de vorm van veevoer, dan er uiteindelijk aan het eind uitkomt in kilo's vlees.

Mevrouw Pichel: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Gaat de heer Groenewege er dan vanuit, dat met dit voorstel er dan ineens zoveel minder mensen hun vleeswens gaan doorgeven, waardoor we de, dus dit effect gaan bereiken? Want dat vraag ik me ook af en ik hoor dat ook bij anderen, dat er dan toch wel vlees besteld wordt. Misschien die enkeling die het vergeet door te geven. Maar verwacht ie dat eigenlijk door dit in te voeren, ineens geen vlees meer wordt besteld?

De voorzitter: Mijnheer Groenewege gaat daar duidelijk over geven.

De heer Groenewege: Nou ja, ik denk dat we hier in deze zaal bijeen zitten met mensen die erg veel geven om de keuze om wel of geen vlees te eten, maar er zijn ook mensen die die keuze minder belangrijk vinden. En die het prima vinden om geen keuze te maken, of die dat bijvoorbeeld een te grote moeite vinden.

Die vinden het ook prima om plantaardig te eten, die willen de extra moeite voor het vlees niet doen. Die mensen en die uitstoot beperk je dus met zo'n voorstel waarin je de standaard keuze, de makkelijkste keuze, ook meteen de duurzaamste keuze maakt.

De voorzitter: Mijnheer Groenewege, vervolgt u alstublieft uw vraag. Uw inbreng, pardon.

De heer Groenewege: Dank u wel. De ChristenUnie-SGP had een vraag over marginalisering van de niet-plantaardige eten, daar heb ik al een klein beetje op gereageerd. Maar het gaat ons niet per se erom, dat wij ons gemarginaliseerd voelen nu als veganisten, omdat wij een dieetkeuze moeten doorgeven. Het gaat er meer om dat wij het logisch vinden dat de duurzame keuze de standaard keuze is. Dus dat is eigenlijk een wat meer waardevrije benadering daarvan. ChristenUnie/SGP stelde ook een vraag over hoeveel vlees er minder wordt gegeten. Daar heb ik net op gereageerd. VVD stelde een vraag over externen en inwoners. Daar heb ik al eerder op gereageerd. Ik denk wel dat we even moeten kijken naar of we dat kunnen aanscherpen in bijvoorbeeld het dictum van het initiatiefvoorstel, zodat dat wat explicieter wordt, ook om de VVD gerust te stellen. VVD had een vraag over tien procent duurder en tegelijkertijd had de VVD een vraag over, wat is nu het daadwerkelijke effect? Ja, nou ja, kennelijk is er een daadwerkelijk effect, want cateraars schatten in dat de catering tien procent duurder moet worden om meer plantaardig in te kopen. Dus de cateraar schat in dat er een effect is. Het is overigens natuurlijk een systeemfout dat plantaardig eten duurder is dan vlees. Ja, dat stimuleert het eten van vlees en dat wil je juist niet doen.

De voorzitter: De heer Meneer Portier heeft een vraag aan u.

De heer Portier: Even over die tien procent duurder die de cateraars inschatten. Is dat niet omdat heel veel cateraars zal ik maar zeggen in plaats van echt gewoon plantaardig eten aan te bieden toch, laat ik zeggen, nepvlees aanbieden? Want normaal gesproken zou plantaardig voedsel gewoon goedkoper moeten zijn. Maar als je inderdaad dingen heel erg gaat bewerken om op vlees te lijken terwijl het geen vlees is, ja, dan wordt het duur. Denkt u niet dat dat de oorzaak kan zijn van die tien procent extra?

De voorzitter: Mijnheer Groenewege, nepvlees.

De heer Groenewege: Ja, dat zou kunnen. Wat ik weet wat de feiten zijn, is dat het goedkoopst beschikbare nepvlees goedkoper is dan het goedkoopst beschikbare echte vlees. Maar goed, de cateraar zal misschien niet voor het goedkoopst beschikbare gaan, maar dat is misschien ook meer een vraag voor de wethouder dan voor mij. Een vraag van de VVD over tempo met zeven mijlslaarzen, dat we gaan voor gelijk plantaardig in plaats van vegetarisch of een ander minder verregaande optie. En dat is ook weer vanuit het principe dat de duurzaamste keuze de makkelijkste keuze zou moeten zijn. En plantaardig is nou eenmaal duurzamer dan vegetarisch, dus vandaar die keuze.

De voorzitter: De heer Portier nog een vraag.

De heer Portier: Ja, is de heer Groenewege met mij van mening dat naast de keus voor puur plantaardig oftewel veganistisch en vlees, dat er ook een keuze zou moeten zijn voor vegetarisch?

De voorzitter: Mijnheer Groenewege.

De heer Groenewege: Ja zeker, dus voor vegetariërs die per se vegetarisch willen eten en niet plantaardig verandert er niets ten opzichte van de huidige situatie.

De voorzitter: Mijnheer Den Heijer, u heeft ook een vraag.

De heer Den Heijer: Ja, ik vind het toch altijd heel mooi als mensen het principeel maken, een principe neerleggen. Dat is ook eigenlijk ook heel mooi aan de Partij voor de Dieren. Is ook toevoeging volgens mij in dat aspect aan deze raad. Probeer hem ook toch wat praktischer te maken. De kosten die het college inschat zijn dus tien procent meer. En een goed gebruik is als je tien procent meer kosten maakt of zegt, dingen worden duurder, en je dit initiatiefvoorstel wint, dan zou ik ook vanuit de indiener graag willen horen waar hij die dekking dan vandaan zou willen halen. Want dat is voor ons ook altijd van belang in het maken van keuzes.

De voorzitter: Mijnheer Groenewege, dekking.

De heer Groenewege: Ja, die komt uit het bestaande budget. Ook conform de collegereactie is het bestaande budget voldoende om die dekking te genereren.

De voorzitter: Vervolgt uw verhaal, hoor.

De heer Groenewege: Zeker. Ik ...

De voorzitter: Er is wat onduidelijkheid. Griffiebudget heeft u het over?

De heer Groenewege: Ik neem aan dat de collegereactie slaat op het gehele ...

De voorzitter: Nee, we gaan daar straks duidelijkheid over krijgen. Vervolgt uw verhaal.

De heer Groenewege: Dank u wel. Forum voor Democratie had vragen over of de Partij voor de Dieren mag bepalen of plantaardig wel duurzaam is. Nou, daar had ik net al een beetje op gereageerd en of het dan ook het goede voorbeeld is. Ja, eten is natuurlijk ook voor een deel emotie en is ook voor een deel politiek. Dus wat u het goede voorbeeld vindt, is misschien niet hetzelfde als wat wij het goede voorbeeld vinden. Maar u snapt waarschijnlijk wel dat wij vanuit onze ideologie en ook vanuit de feiten over de klimaatimpact van de vee-industrie wel degelijk een plantaardig dieet als goede voorbeeld aanmerken. En dat kan natuurlijk dat u daar zelf anders over denkt.

De voorzitter: Ik denk dat mevrouw Pichel een vraag heeft.

Mevrouw Pichel: Ja. Nee, dank aan de heer Groenewege. Dat is ... Nou ja, mijn vraag was dus eigenlijk met de voorbeelden die ik aangaf, van bijvoorbeeld wel nuttigen van alcohol wat volgens bepaalde geloven niet kan of juist het halal slachten en dat dat inderdaad een vereiste is. Wie zegt dat dat niet het voorbeeld is dat we moeten geven? En waar het dus mij om gaat, is dat wat er hiermee gebeurt, is dat als het ware ... Kijk, natuurlijk, u zegt, heeft altijd andere keuze, maar op de een of andere manier wordt dit wel soort van erdoor gedrukt of opgelegd. Het zou een beetje hetzelfde zijn als dat, nou, we gaan gewoon hier halal vlees neerleggen. Dat moet iedereen eten. Nou, dat is voor de heer Maroof misschien heel fijn als hij controleert dat het op de juiste manier wordt gedaan en ik zet ook gewoon wijn neer en als hij wat anders wil dan wijn, nou, dan moet hij dat maar aangeven. En daar wil ik gewoon een beetje voor waken en we maken ook leuke manieren mee, zoals vrijdag een voetbalwedstrijd waar de heer Uysal ineens een biertje in zijn handen gedrukt krijgt. Nou, is allemaal hartstikke leuk. Maar als dat op een gegeven moment een gewoonte wordt ...

De voorzitter: Wat zou concreet uw vraag zijn?

Mevrouw Pichel: Nou, de vraag is eigenlijk, waar antwoord ik op? Wie zegt dat dat niet het voorbeeld is wat we moeten geven? Want dat is toch ...

De voorzitter: Ja. Mijnheer Groenewege.

De heer Groenewege: Nou ja, ik snap op zich voor een deel het betoog van mevrouw Pichel. Ik denk dat je op basis van puur en alleen ideologie verschillende argumenten kan maken. Op basis van puur en alleen ideologie zou je kunnen zeggen, halal voedsel is het goede voorbeeld of veganistisch voedsel is het goede voorbeeld. Noem maar op. Maar er is ook nog zoiets als feiten over klimaatimpact en die hebben wij ook genoemd in ons initiatiefvoorstel. En ik denk dat je op basis van die feiten wel degelijk ook een feitelijk onderscheid kan maken tussen verschillende dieetwensen en hoe je die waardeert en wat je de standaard zou willen maken. Wij willen met dit initiatiefvoorstel de meest duurzame dieetwens de standaard maken.

Mevrouw Pichel: Mag ik nog even daarop reageren?

De voorzitter: Beste collega's, omwille van de tijd, ik wil toch dat de heer Groenewege zoveel mogelijk vragen beantwoord en ik denk überhaupt dat wij misschien wat meer tijd nodig hebben dan wat nu staat gepland voor dit onderwerp, met jullie permissie. Ik kijk jullie even aan, want volgens mij heeft de heer Groenewege nog wat vragen te beantwoorden en we moeten natuurlijk ook een conclusie trekken vanavond. Mijnheer Groenewege.

Mevrouw Pichel: Mag ik even snel een verduidelijkende vraag stellen? Want hij zegt net iets waarvan ik denk, ik heb hem niet helemaal ...

De voorzitter: Als u niets gaat herhalen wat u eerder heeft aangegeven.

Mevrouw Pichel: Nee, ik ga niet herhalen, want ik probeer even, omdat het laatste wat de heer Groenewege net aangaf over het klimaat. Ik ga hier niet de klimaatdiscussie voeren, laten we dat alsjeblieft niet doen, maar gaf net wel aan dat in zijn vorig betoog over de CO2-reductie. Dus kan de heer Groenewege dan cijfermatig aangeven dat als wij dit doorgeven wat dan exact de CO2-reductie gaat zijn?

De voorzitter: Kunt u dat aangeven, mijnheer Groenewege?

De heer Groenewege: Dat wordt wel heel lastig, want dan moet je ... Nou, nee, ik denk niet dat ik dat kan.

De voorzitter: Duidelijk. Vervolgt uw verhaal.

De heer Groenewege: Vraag van Beter voor Dordt. Die maakten het punt dat andere organisaties meer verschil kunnen maken dan de gemeente Dordrecht. Ja, dat is zo. De gemeente Amsterdam die kan meer verschil maken dan de gemeente Dordrecht bijvoorbeeld en de cateraar zelf kan meer verschil maken dan de gemeente Dordrecht. Maar iedere organisatie kan natuurlijk op zijn eigen manier zijn eigen verschil maken. En uiteindelijk werken we allemaal toe naar dat doel van een klimaatneutrale stad, land, wereld. Dus ik denk dat de gemeente Dordrecht daar ook een plicht en verantwoordelijkheid in heeft. Dan de VSP. De VSP benadrukte de vrijheid om de eigen keuzes te maken. Eigenlijk staat die vrijheid helemaal centraal in dit voorstel. Daar is dit hele voorstel omheen gebouwd en aan die vrijheid doet dit voorstel niets af. Het enige dat verandert, is wat er gebeurt als je geen keuze maakt. Wat is de standaard keuze? Maar de keuzevrijheid blijft exact gelijk. Daar verandert niets aan. Dan de negatieve kanten aan plantaardig eten. VSP gaf aan dat er mensen zijn die ernstige allergische reacties kunnen hebben op peulvruchten bijvoorbeeld. Ja, daarop zou ik willen zeggen, ook voor het doorgeven van dieetwensen met betrekking tot allergieën, verandert niets. Dus als je weet dat je allergisch bent voor peulvruchten, dan lijkt het me verstandig om dat nu al door te geven, ook als dit initiatiefvoorstel niet wordt aangenomen. En ja, wat dat betref verandert er niet zoveel. CDA heeft een vraag gesteld over praktische bezwaren als we gasten ontvangen. Daar heb ik net al op gereageerd, dat we daar wat aan willen doen. Of dit leidt tot een aantoonbare reductie van CO2-uitstoot. Nou ja, Henriëtte Prast, die dit concept heeft bedacht, zij is gedragswetenschapper en zij geeft aan dat er best wat mensen zijn, en zij noemt het niet de standaard keus, zij noemt het de stille keus, best wat mensen zijn die er eigenlijk niet zoveel om geven en die de stille keus maken en die kiezen dan automatisch voor de duurzame optie. Het CDA vroeg ook of we niet aanvullend kunnen kiezen voor aanmelden voor Dordtse Dinsdag. In feite is dat ook weer een uitbreiding ten opzichte van dit wat dit voorstel inhoudt. En ik denk dat de Partij voor de Dieren daar zeker voor te porren is, maar we willen dit voorstel toch beperken tot het concept 'Carnivoor, geef het door'. En daarnaast stelde het CDA de vraag, als je dit veganistisch nou oplegt, krijg je mensen dan mee of krijg je juist weerstand? Maar dat is ook precies wat ik net zei over de VSP. De kern van dit verhaal is juist niet dat we het opleggen, maar dat we die keuzevrijheid in stand houden. En dat, ja, is eigenlijk ook een pijler onder dat hele initiatiefvoorstel.

De voorzitter: De heer Den Heijer heeft een vraag.

De heer Den Heijer: Hier wringt het toch wel een beetje voorzitter, want aan de ene kant willen we kennelijk nu een gedrag teweeg brengen, daar waar eigenlijk ook het betoog is, we willen een bepaald effect sorteren waarmee we dus een doel willen halen. Ja, en een cijfermatige onderbouwing van dat doel, dat is er niet. De manier hoe we dat gedrag kunnen veranderen, dat is er wel. En de bereidwilligheid om de keuze dan ook echt vrij te maken, er is hier aan mijn rechterzijde poging gedaan om dat echt gelijk te trekken vanuit principes overboord gegooid. Ik vind het toch jammer, omdat u zegt via de voorzitter van nou, zijn stille keuzes, heel veel mensen interesseert het niet. Terwijl in onze ogen dat gewoon echt niet zo is en dat dit soort voorstellen juist tot heel veel ankers in het zand lijdt en veel meer weerstand oproept, terwijl dat misschien niet nodig is, omdat je daarmee je eigen doel ondermijnd, omdat mensen het dan het juist niet willen doen en dat bewust dan wel aangeven, ik wil vlees eten. Dus ik vraag me echt af, waarom legt de heer Groenewege dus echt die absolute keuzevrijheid naast zich neer om toch juist dan die keuze wel op zijn minst op te dringen aan de ander?

De voorzitter: Mijnheer Groenewege.

De heer Groenewege: Nou ja, eigenlijk heb ik daar al op gereageerd in reactie op wat de heer De Heer zei, dat we geen keuze opleggen en dat ook als je iedereen alle opties voorlegt, dat je nog steeds een escape wil hebben, een standaard optie voor mensen die niet kiezen of niks invullen. En wat is dan die standaard optie? Met dit voorstel is de standaard optie de duurzaamste optie en in de huidige praktijk is dat de meest onduurzame optie en dat is het verschil dat dit initiatiefvoorstel maakt.

De voorzitter: Vervolgt uw verhaal.

De heer Groenewege: Dan het klimaat. DENK stelde een vraag over de klimaatimpact van de Vega industrie. En het ging over de sojaproductie. Nou ja, 75 procent van de sojaproductie wordt gebruikt voor veevoer. Maar ik ben wel met de heer Maroof eens, wat ik net ook al zei, dat je plantaardig eet, betekent nog niet dat je duurzaam eet. Dus er zijn meer eisen die je daaraan zou kunnen stellen of meer dingen om rekening mee te houden. En ik hoop ook dat de gemeente dat doet, maar daar kan de wethouder misschien zo meteen op reageren. En daarnaast had hij ook aanvullende ideeën, zoals de nadruk legt op minder consumeren. En ook die mening deelt de Partij voor de Dieren. Maar zoals ik net al zei, we willen het beperken tot dit initiatiefvoorstel tot het concept 'Carnivoor, geef het door'.

De voorzitter: Mijnheer Groenewege, bedankt voor uw betoog. Ik kijk mijn linkerkant, mevrouw Van Benschop aan. U heeft ook vanuit het college een reactie gegeven middels een brief. Wilt u dat ook kort toelichten?

Mevrouw Van Benschop: Zeker, dank u wel voorzitter. Laat ik beginnen met zeggen dat dit voorstel, daar gaan we de wereld niet mee redden. Maar het kan wel een bijdrage leveren aan die doelstellingen die we met elkaar hebben gesteld, namelijk klimaatneutraal 2040.

Om dan gelijk maar even te reageren op de vraag die net als laatste werd gesteld hoe wij omgaan met de duurzame keuze binnen de meest duurzame opties, is dat we in 2022, als ik het goed zeg, bij de aanbesteding voor onze catering al hebben gezegd dat het meer lokaal moet zijn, dat het duurzamer moet zijn, dat het gezonder moet zijn, omdat het veertig procent biologisch moet zijn. Dus het staat niet op zich. Je hebt meerdere maatregelen nodig om met elkaar uiteindelijk te komen tot de meest duurzame optie of in ieder geval bijdrage te leveren via je catering aan de opgave klimaatneutraal 2040. Het college onderschreef wel wat ook hier gedeeld wordt, dat de keuzevrijheid erg belangrijk is, maar op dit moment is het gewoon zo dat als je geen keuze maakt, dat de meest standaard optie, de vleesoptie of in ieder geval de niet plantaardige optie is. Dus wij hechten net zoveel als deze commissie, dat heb ik eigenlijk iedereen wel horen zeggen, aan de keuzevrijheid. Dus biedt inderdaad, dat hebben we ook voorgesteld, want ook wij lazen het initiatiefvoorstel iets meer rigide dan dat nu wordt toegelicht. Dus waar mensen van tevoren bekend zijn zeg maar, wie komt er op welke bijeenkomst, laat mensen dan een keuze doorgeven. En als ze geen keuze maken, dan is de meest standaard optie de plantaardige. Dat vinden wij passend in het beleid wat we hebben ingezet, dus dat onderschrijven we. We hebben daarbij wel dan aangegeven, op het moment dat niet bekend is wie zich gaat melden, bied het dan gewoon allebei aan. Geef mensen dan gewoon de keus dat je niet per se een oesterzwambitterbal moet eten, maar dat je ook voor je vleesbitterbal kan kiezen. Dan nog heel even over de kosten. De tien procent is gebaseerd op, het is opgehaald bij de partners met wie we samenwerken en dit is gebaseerd op als alles plantaardig zou worden. Met dit voorstel wordt niet alles plantaardig. Het is nog steeds een keuze, dus er zal nog steeds een deel van de mensen voor vegetarisch of voor vlees kiezen. Het percentage plantaardig zal iets omhoog gaan, maar dus het budget hoeft niet met tien procent verhoogd te worden. Dat is als alles plantaardig zou worden. En ik zal niet helemaal voor de griffie praten, maar dat is natuurlijk wel een goed voorbeeld. De griffie heeft aan het begin van de periode als het goed is uitgevraagd wat mensen voor dieetwensen hadden en heeft daarop het buffet zoals het nu is gebaseerd. Dus ik verwacht dat daar helemaal niks verandert, om daar dan maar even gelijk over budgetten te spreken. Dus die tien procent is echt in het geval dat alles plantaardig zou worden. Die verwachting heb ik niet. Wij onderschrijven dus het initiatiefvoorstel zeker met de toelichting die net gegeven is door de indiener, met die nuance. Ja.

De voorzitter: Wethouder, dank u wel. Beste collega's, ik wil u best de gelegenheid geven om een vraag te stellen aan het college, maar het is een initiatief van de Partij voor de Dieren en het college heeft al een reactie gegeven, dus ik denk dat het weinig meerwaarde heeft nu om vragen te stellen aan het college. Ik denk dat die beantwoording wel helder is. Als u nog vragen heeft aan de heer Groenewege, wil ik het alle gelegenheid nog geven. We moeten namelijk ook een conclusie trekken vanavond wat we met dit voorstel gaan doen. Ja. En we willen nog even nog een kort rondje maken met de standpunten als laatste oordeel over dit initiatief. Mijnheer De Heer.

De heer De Heer: Ja voorzitter, dank u wel. Toch nog een verduidelijkende vraag, ook door de toelichting van de wethouder, omdat het me toch nog niet helemaal duidelijk is.

Wij hebben straks een bijeenkomst en dan moet van tevoren aangegeven worden wat je wil eten. Staat dan ook tussen alle opties van allergieën, vlees, vegetarisch, staat dan ook veganistisch daarbij of laten we die weg en zeggen we welkom voor deze maaltijd, die is in de basis veganistisch, wilt u anders, kunt u kiezen uit optie A, B, C, D? Of staat ook veganistisch erbij en zeggen we welkom, geef uw voorkeur aan? Daar ben ik even benieuwd naar.

De voorzitter: Mijnheer Groenewege.

De heer Groenewege: Het idee van dit initiatiefvoorstel is dat de optie veganistisch daar niet bij staat, dat dat de standaard keuze is.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Beste collega's, u heeft de ruimte gehad om met elkaar het debat te voeren. De heer Groenewegen heeft vragen kunnen beantwoorden. Het college heeft ook een reactie, had al een reactie gegeven, nog toelichting gegeven op de brief en het wordt tijd nu om een conclusie te trekken. En ik wil een ronde maken, kijkend naar de commissieleden. Wat is uw eindoordeel? En dan wil ik aan mijn linkerkant de heer De Heer het woord geven.

De heer De Heer: Ja voorzitter, dank u wel nogmaals. Dank aan de Partij voor de Dieren voor dit voorstel en voor de toelichting, de duidelijke en de rustige toelichting daarop. Wij zijn nog niet overtuigd, juist ook op dat punt van die gelijkwaardigheid en daarom stelde ik die vraag op het eind ook nog even. We zouden het heel jammer vinden als de basis wordt gemaakt veganistisch en dat je de moeite moet doen om je te melden voor iets anders. We zouden het veel mooier vinden, denk ik ook aanvullend op wat de heer Den Heijer zei, dat het veel helpender is om ook die groep mee over de streep te krijgen door ze juist die ruimte te geven en die keuzevrijheid te bieden en op die manier het proces te bevorderen. En dan inderdaad op het punt van de bijeenkomst waar iedereen aanwezig is zonder je van tevoren aan te melden. Inderdaad, zoals het college ook voorstelt, van alles aanbieden, maar wel echt sturen op zo min mogelijk verspilling. En dan liever inderdaad minder verspilling van vlees dan veganistisch.

De voorzitter: Mijnheer De Heer, bedankt voor uw bijdrage. Mijnheer Den Heijer, zonder in herhaling te vallen, wat is uw eindoordeel?

De heer Den Heijer: Ja, ik wou net zeggen dat we ons weer voor een groot deel daarbij aan kunnen sluiten, met het punt van inderdaad de standaard keuze discussie in deze commissie over wat nou echt een duurzame keuze is. En op een gegeven moment werd het ook wel erg selectief. En dan vraag ik me af, wat voor financiële consequenties heeft dat dan weer als we alleen avocado's kiezen die dan weer niet uit Zuid-Amerika komen? Volgens mij wordt het er allemaal niet goedkoper op. Ook het principe, dan zou ik eerder in principe tot matiging hanteren dat we inderdaad verspilling tegengaan. Dan kijk ik gewoon naar de praktijk, zie ik dat bij de griffie bijvoorbeeld helemaal geen voedsel in de prullenbak verdwijnt. Dat verdwijnt gewoon in de koelkast. En volgens mij wordt dat de volgende dag ook door de medewerkers ook gewoon weer opgepeuzeld bij de lunch. Dus ook in dat soort zaken vind ik ook slim dat we dat op die manier doen, want dat het ergste wat er kan gebeuren, is inderdaad dat je spullen weggooit.

De VVD is ook op dit punt niet overtuigd, al moet ik wel zeggen dat ik het waardeer aan de initiatiefnemer dat die ook verduidelijkend is geweest in het opzicht van openbare gelegenheden wanneer men het dan niet opgedrongen zou worden. Daar wil ik de initiatiefnemer voor danken, dat die daar op die manier op in is gegaan.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Mijnheer Van den Berg, wat is uw eindoordeel?

De heer Van den Berg: Ja, ik heb aan mijn voorgangers niet echt veel meer toe te voegen en wij zijn hierin ook niet overtuigd om ons standpunt hierin te wijzigen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. Ja, eigenlijk ook door wat de wethouder net aangaf is dat we eigenlijk al het beleid voeren om meer duurzaam, meer biologisch en op meerdere dingen te letten. En zo ook de heer Den Heijer zei ook te letten op verspilling, dat dat een belangrijke is. En ja, dat vind ik niet gelijk staan aan dat initiatiefvoorstel. Het initiatiefvoorstel vraagt eigenlijk heel wat anders en gezien wij eigenlijk al naar onze mening een vrij vooruitstrevend beleid hebben, dan zou ik daar gewoon bij blijven en dit voorstel niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel, bedankt voor uw bijdrage. Mijnheer De Vries.

De heer De Vries: Dank u wel, voorzitter. De VSP is nog steeds van mening dat de huidige situatie voor ons beter is. Wij vinden dat beter.

De voorzitter: Duidelijk. Mevrouw Schnabel, wat is uw eindoordeel?

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. Nou ja, we zijn nog steeds positief ten opzichte van het voorstel. En ik wilde deze vraag net als verduidelijkende vraag stellen, maar ik zeg ik neem hem nu gewoon mee. Volgens mij als we kiezen, ook wat de heer Groenewege aangaf, als we kiezen voor intern, maken we de keuze om plantaardig als basis te nemen, dan hebben we het volgens mij alleen over de Dordtse Dinsdag. Maar vul me aan als dat anders is. En dan vraag ik me eerlijk gezegd af, het is alleen de Dordtse Dinsdag. Ik ben op zich wel van mening dat als mensen niet bekend zijn, dat het dan een goede keuze is inderdaad om een open aanbod aan te leveren en inderdaad alle keuzes voor te leggen. Dus nou ja, goed. Kortom, we staan positief ten opzichte van het voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Schalken.

De heer Schalken-den Hartog: Ja voorzitter, dank u wel. Vanuit Beter voor Dordt kunnen we ons aansluiten bij wat is aangegeven door de ChristenUnie/SGP en de VVD. En wel één korte opmerking, dat wou ik in de bespreking gisteravond in de fractie, dat we het ook best wel lastig vinden dat we hier wel heel erg intern bezig zijn en niet zoveel met wat we nu eigenlijk graag willen uitdragen. En ja, daar wil ik het bij laten.

De voorzitter: Mijnheer Maroof.

De heer Maroof: Voorzitter, ik sluit me af bij de heer Den Heijer.

De voorzitter: Dank wel voor uw bijdrage. Mevrouw Van Engelen.

Mevrouw Van Engelen: Ja, dank u wel voorzitter. Nou, na de beantwoording van de heer Groenewege kan ik zeggen dat wij nog meer fan zijn geworden van het initiatiefvoorstel. Hij kan alles zo helder en duidelijk uitleggen en voor ons is de impact die het initiatiefvoorstel teweeg zou brengen als we mee instemmen duidelijk genoeg voorbeeldfunctie blijven ontstaan, de milieuoverwegingen, dus wij blijven voor.

De voorzitter: Mijnheer Portier. Ja, mijnheer Portier.

De heer Portier: Voorzitter gewijzigd of ongewijzigd, zullen wij voor het voorstel zijn. Eén wijziging die ik wil graag zou zien, is een beetje in de richting van wat de heer De Heer zegt om ook vegetarisch als optie te nemen. En alleen als mensen niks zeggen, dan inderdaad de stille keuze vegetarisch te doen. En één opmerking moet mij nog van het hart en dat heeft een eigenlijk niet direct betrekking op het voorstel, maar v als wij bijeenkomsten organiseren als gemeente waar mensen niet van tevoren zeg maar opgeven wat ze willen, waarom moet er dan per se vlees bij zitten? Wat dat betreft zou ik eigenlijk nog wat verder willen gaan bijna dan dit voorstel. Maar het voorstel zoals het nu is, is prima, maar eigenlijk zou ik dat nog wel aan willen vullen, van doe als mensen zich niet van tevoren op kunnen geven, doe dan wel inderdaad het broodje kaas en het glas melk. Waarom per se vlees erbij? Ik zie dat niet zitten.

De voorzitter: Duidelijk, mijnheer Portier. Mijnheer Groenewege, u mag als laatste het woord nemen. Wat is uw eindoordeel?

De heer Groenewege: Ons verrassende eindoordeel is dat we er positief tegenover staan. De wijziging met betrekking tot de aanscherping van het dictum willen we middels een amendement doen op ons eigen voorstel, want we vinden het wel zo fair om het voorstel gewoon in stemming te brengen zoals we het hebben ingediend en dan de wijziging met een amendement. En wat ik ook mee ga nemen naar de fractie is een optioneel amendement om ook veganistisch als optie mee te nemen, want ik zou dat wel een verbetering vinden ten opzichte van de huidige situatie, hoewel het niet zo ver gaat als wij zelf zouden willen. En dan merkt u bij de volgende raad of we dat ook daadwerkelijk hebben gedaan. Wat we niet gaan meenemen, is wat de heer Portier zegt om vegetarisch de standaard optie te maken.

De voorzitter: Dank u wel. Dan. Dan ga ik een conclusie trekken op basis van datgene wat u vanavond heeft ingebracht en wat we zojuist hebben vernomen van de heer Groenewege. Nou, in ieder geval een eerste inventarisatie heeft opgeleverd dat de meerderheid van deze commissie tegen het huidige initiatiefvoorstel zou zijn, waarbij ik ook de vraag had willen stellen of er nog in de raad besproken zou moeten zijn. Maar in ieder geval de heer Groenewege geeft aan dat die het dictum van het initiatiefvoorstel wil veranderen en dat ook in stemming wil brengen. Mevrouw Wepster wil daar nog iets over zeggen.

Mevrouw Wepster: Ja. Het is helder dat u het dictum wil aanpassen en dat kan zeker met amendement, maar omdat u initiatiefnemer bent van het voorstel mag u volgens ons RVO het ook aanpassen en dat inbrengen. Dus die keuze heeft u.

De heer Groenewege: Ja, daar zijn wij ons van bewust ook als Partij voor de Dieren, maar we hebben het er ook intern over gehad en we vinden het netter om het met een amendement te doen.

De voorzitter: Mooi. Dus dat wordt een ... Heeft u een aanvullende vraag, mijnheer Den Heijer?

De heer Den Heijer: Over het voornemen van de initiatiefnemer, het tweede voornemen, tweede amendement. Kan die dat nog één keer aan mij uitleggen? Want het is laat en misschien ben ik ...

De voorzitter: Nee hoor. U bent wijs genoeg, mijnheer Den Heijer. Mijnheer Groenewege.

De heer Groenewege: Wat ik voel, aanvoel aan uw partij, aan de ChristenUnie/SGP, het CDA en meer partijen, is dat u bezwaar heeft tegen het opleggen van een standaard optie en dat u eigenlijk af wil van dat concept van een standaard optie. En ik gaf aan dat ik dat in ieder geval een verbetering zou vinden ten opzichte van de huidige situatie. Dus we gaan binnen de fractie overwegen of we het voorstel of het dictum zo kunnen wijzigen dat dat het voorstel wordt.

De voorzitter: Mooi. Nou, dan kunnen we de conclusie trekken, u gaat dus het dictum aanpassen van uw initiatiefvoorstel. Twee amendementen, pardon. Dat is dan de juiste bewoording en dat betekent dat het voorstel, geamendeerd voorstel, in stemming wordt gebracht met de spreektijd. En dan moeten we natuurlijk ook een spreektijd afspreken, of niet? Voorzitter, wat zegt de voorzitter?

Mevrouw Wepster: Ja, ik zou hem samenvatten als, we gaan hem agenderen en dan hebben we het alleen nog maar over moties en amendementen waarvan er twee amendementen zijn aangekondigd. En als de amendementen worden aangenomen, dan gaat het geamendeerd voorstel in stemming worden gebracht.

De voorzitter: Bedankt voor deze aanvulling, mevrouw Webster.

De heer Schalken-den Hartog: Voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Schalken. Verduidelijkende vraag.

De heer Schalken-den Hartog: Nee, nee. Dan betekent het dat de bespreking zich beperkt door de ingediende moties en amendementen.

De voorzitter: Juist, dat is een goede samenvatting. Nou, beste collega's, ik wil jullie bedanken voor deze enerverende avond. Ik denk dat we heel wat wijzer zijn geworden over dit onderwerp. En ik wens jullie een fijne avond.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 2023.

De griffier,

De voorzitter,

A.E.T. Wepster

A.W. Kolff